

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра германської і української філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
магістр

на тему: «**Специфіка індивідуального стилю в художньому перекладі**»

Виконала: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
Германські мови і переклад (англійська та
німецька мови)
спеціальності 035 Філологія
ступеня вищої освіти Магістр
групи 1
Загрива О. Р.
Керівник: Шаравара Т. О.
Рецензент: Петрушова Н.

Полтава - 2024 року

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

Освітньо-професійна програма Германські мови і переклад (англійська та німецька мови)
Спеціальність 035 Філологія
Рівень вищої освіти магістерський

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Наталія СИЗОНЕНКО

13 листопада 2023 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
Загриви Ольги Романівни

1. Тема роботи: «Специфіка індивідуального стилю в художньому перекладі»,
керівник роботи: магістр з перекладу, доктор історичних наук, професор кафедри політології, історії і філософії Шаравара Тамара Олексіївна

Затверджені засіданням кафедри протокол № 8 від 30 жовтня 2023 року

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 3 грудня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи:

Опрацювання інформаційних джерел та наукових досліджень відповідно до тематики кваліфікаційної роботи

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Індивідуальний стиль і художній переклад: теоретичні і практичні аспекти

Розділ 2. Специфіка передачі індивідуального стилю в художньому перекладі

Розділ 3. Практичний аналіз індивідуального стилю перекладача в художньому перекладі

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження

6. Дата видачі завдання: 13 листопада 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми роботи.	03.10.2023 – 29.10.2023 р.	
2	Складання і затвердження розгорнутого плану та завдання на кваліфікаційну роботу	30.10.2023 – 13.11.2023 р.	
3	Опрацювання літературних джерел	14.11.2023 – 13.11.2024 р.	
4	Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи	14.11.2023 – 13.11.2024 р.	
5	Виконання теоретичного розділу роботи	14.11.2023 – 07.02.2024 р.	
6	Виконання аналітичних розділів роботи	08.02.2024 – 01.11.2024 р.	
7	Оформлення тексту роботи	02.11.2024 – 07.11.2024 р.	
8	Попередній захист роботи на кафедрі	08.11.2024 р.	
9	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій	09.11.2024 – 27.11.2024 р.	
10	Нормо-контроль	28.11.2024 – 2.12.2024 р.	
11	Захист кваліфікаційної роботи	17.12.2024 р.	

Здобувач вищої освіти _____ Ольга ЗАГРИВА

Керівник роботи _____ Тамара ШАРАВАРА

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ І ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД: ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ	9
1.1. Поняття індивідуального стилю в літературі	9
1.2. Поняття індивідуального стилю в перекладознавстві	13
1.3. Особливості художнього перекладу: теорія і практика	19
1.4. Взаємозв'язок індивідуального стилю автора та перекладача	24
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ПЕРЕДАЧІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ	33
2.1. Стилiстичні особливості оригінального тексту та їх відтворення перекладачем	33
2.2. Лексичні, синтаксичні та ритмомелодійні засоби індивідуального стилю письменника і перекладача	36
2.3. Вплив культурного контексту на відтворення стилю твору-оригіналу	41
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ПЕРЕКЛАДАЧА В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ	46
3.1. Аналіз збереження стилістичних особливостей у перекладах вибраних творів	46
3.2. Роль перекладача у збереженні художньої цілісності тексту	48
3.3. Прагматичні аспекти передачі індивідуального стилю перекладача	52
3.4. Поради і практичні рекомендації перекладачам, які працюють із художнім текстом	55
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	71

ВСТУП

Актуальність теми. Художній переклад є важливим складником культурного обміну між народами, сприяє поширенню літературних творів, ідей та національних цінностей. Він дозволяє читачам різних країн ознайомлюватися із шедеврами світової літератури, отримуючи доступ до культурних надбань, закладених у текстах оригіналів. Однак процес перекладу завжди супроводжується певними труднощами, оскільки перекладачеві доводиться не лише передавати зміст та форму твору, але й зберігати його стилістичні особливості та настрій.

Одним із важливих аспектів художнього перекладу є індивідуальний стиль перекладача. Цей стиль визначає, як саме він інтерпретує та передає текст оригіналу, використовуючи власні мовні засоби, художні прийоми та літературний досвід. Це робить кожен переклад унікальним, дозволяючи побачити оригінальний твір крізь призму сприйняття іншої людини.

Актуальність теми «Специфіка індивідуального стилю в художньому перекладі» полягає в необхідності глибшого розуміння ролі особистості перекладача в процесі трансформації тексту. Дослідження цього питання дає змогу виявити, як індивідуальні риси перекладача впливають на кінцевий результат, і як саме стиль перекладу може змінювати сприйняття оригінального твору.

Дослідження специфіки індивідуального стилю в художньому перекладі є важливим кроком до глибшого розуміння процесу перекладу як творчої діяльності, що вимагає не лише володіння мовами, але й високого рівня літературного таланту та культурної чутливості.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота розроблена та впроваджена в рамках науково-дослідного напрямку кафедри германської і української філології відповідно до теми: «Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика».

Мета та завдання дослідження. Метою цього дослідження є аналіз специфіки індивідуального стилю перекладача у художньому перекладі, визначення основних характеристик, що формують цей стиль, та виявлення його впливу на передачу змісту і форми оригінального твору. Завданнями роботи є вивчення теоретичних основ художнього перекладу, аналіз факторів, що впливають на індивідуальний стиль, та практичний розгляд перекладів літературних творів для виявлення характерних рис стилю окремих перекладачів.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання:**

- окреслити теоретичні засади індивідуального стилю та художнього перекладу;
- виявити основні стилістичні та мовні особливості, які визначають індивідуальний стиль автора;
- проаналізувати способи збереження індивідуального стилю у художньому перекладі;
- дослідити вплив культурних та мовних факторів на відтворення стилю автора;
- розробити практичні рекомендації для перекладачів щодо передачі індивідуального стилю в іншомовному середовищі.

Об'єктом дослідження є художній переклад літературних творів, зокрема питання передачі індивідуального стилю автора в перекладі.

Предметом дослідження є особливості збереження і відтворення індивідуального стилю автора під час художнього перекладу, а також прийоми і стратегії, які використовує перекладач для адаптації авторського стилю.

Методи дослідження. Для аналізу специфіки індивідуального стилю в художньому перекладі застосовуються такі методи: стилістичний аналіз – для виявлення характерних рис індивідуального стилю автора, таких як використання лексичних і синтаксичних засобів, художніх прийомів і тональності тексту. Порівняльний аналіз – для зіставлення оригінального тексту

з перекладом для визначення способів і ступеня відтворення індивідуальних стилістичних характеристик автора. Описовий і метод класифікації – для систематизації перекладацьких прийомів, що дозволяють зберегти індивідуальний стиль автора, а також для виявлення особливостей їх використання у перекладі текстів різних авторів. Метод контекстуального аналізу – для врахування культурних та мовних особливостей, які можуть впливати на збереження індивідуального стилю автора у перекладі.

Наукова новизна дослідження полягає в розробці нових підходів до збереження індивідуального стилю автора в художньому перекладі, що сприяє подальшому розвитку теорії перекладу та покращенню методів роботи перекладачів з авторськими текстами.

Практична цінність одержаних результатів у можливості застосування отриманих результатів у перекладацькій діяльності, викладанні теорії та практики перекладу, а також у подальших наукових розробках у сфері лінгвостилістики, зокрема під час роботи з художніми текстами, де важливо зберігати авторську індивідуальність. Отримані висновки та рекомендації можуть бути використані у викладанні теорії і практики перекладу, при розробці навчальних програм для перекладачів, а також у подальших наукових дослідженнях, спрямованих на аналіз стилістичних аспектів художнього перекладу.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота – це самостійне наукове дослідження. Всі результати дослідження та проведений аналіз належні автору дослідження. Усі розробки та система досліджених компетентностей, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Апробація науково дослідження відбувалася під час участі в науково-практичних конференціях, круглих столах: V Всеукраїнська науково-практична конференція «Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика», в межах роботи наукового гуртка «Актуальні питання філології».

Публікації. За результатами кваліфікаційної роботи було опубліковано тези.

Загрива Ольга. THE PECULIARITIES OF STUDYING THE INDIVIDUAL STYLE OF A WRITER. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика* : зб. матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 21 березня 2024 р.). Полтава : ПДАУ, 2024. С. 176–178.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота викладена на 75 сторінках, з них 64 сторінок основного тексту, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ І ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД: ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

1.1. Поняття індивідуального стилю в літературі

Поняття «індивідуального стилю» виникло в межах філології, літературознавства та мовознавства й розвивалося поступово. Його формування пов'язане з осмисленням авторської унікальності, а також стилістичних особливостей літературних творів. Основи теорії стилю закладалися ще в античності. Наприклад, Арістотель у своїй праці «Риторика» акцентував увагу на особливостях мовлення, які підкреслюють оригінальність автора. Цицерон і Квінтіліан писали про риторичну майстерність і варіації стилів, однак у центрі їхньої уваги був переважно загальний стиль, а не індивідуальний.

В епоху Відродження й Бароко поняття індивідуальності почало формуватися через ідеї авторської унікальності. Автори (наприклад, Мішель де Монтень) почали наголошувати на суб'єктивності письма. У новоевропейській культурі філософи й письменники (Йоганн Готфрід Гердер, Йоганн Вольфганг Гете) акцентували на зв'язку стилю із внутрішнім світом автора.

У ХХ столітті наукове поняття «індивідуального стилю» як об'єкта дослідження закріпилося в працях Шарля Баллі («Стиль і його дослідження»), який виділяв стиль як мовленнєву реалізацію індивідуальності.

Хоча це поняття у сучасному розумінні сформувалося в ХІХ–ХХ століттях, його коріння сягають античної теорії стилю, а розвиток пов'язаний із поступовим визнанням унікальності автора як творчої особистості.

Індивідуальний стиль у літературі – це сукупність характерних рис і прийомів, які відображають унікальну манеру творчого самовираження автора. Він охоплює особливості використання мовних засобів, стилістичних прийомів,

побудови тексту та передачі змісту, що формують унікальність авторського письма.

Основні характеристики індивідуального стилю:

1. Лексичні особливості: вибір і специфіка використання слів, наявність авторських неологізмів, діалектизмів чи архаїзмів.
2. Стилiстичні прийоми: характерні способи використання метафор, порівнянь, епітетів, гіпербол тощо.
3. Синтаксичні структури: ритм, побудова речень, використання повторів, інверсій або характерних для автора синтаксичних конструкцій.
4. Тематичні уподобання: специфічні теми, мотиви та ідеї, які автор обирає для своїх творів.
5. Емоційно-експресивне забарвлення: унікальна тональність і атмосфера, які створює автор.

Індивідуальний стиль є важливим елементом літературного твору, оскільки він: формує авторську самобутність, відрізняючи одного письменника від іншого; слугує засобом художнього вираження авторського світогляду; сприяє створенню неповторної емоційної атмосфери твору.

Індивідуальний стиль є одним із найскладніших аспектів у перекладі, оскільки перекладач повинен не лише передати зміст тексту, а й зберегти характерні риси авторської манери письма. Це вимагає від перекладача глибокого розуміння мовних і культурних особливостей як оригіналу, так і мови перекладу.

Отже, індивідуальний стиль є унікальним літературним явищем, яке визначає художню та естетичну цінність твору, а його дослідження дозволяє глибше зрозуміти авторський задум і специфіку літературного тексту.

Дослідженням індивідуального стилю в літературі займалися як зарубіжні, так і українські вчені. Езра Паунд і Томас Еліот розглядали стиль як спосіб художньої адаптації класичних форм до нових літературних контекстів, досліджуючи зв'язок між формою, змістом і культурою. Один із перших в

українському мовознавстві, хто звернув увагу на мовні засоби індивідуального стилю, пов'язуючи їх зі світоглядом і творчістю автора був Олександр Потебня [35]. Леонід Білецький досліджував індивідуальний стиль у контексті мовностилістичного аналізу українських класиків, зокрема Тараса Шевченка [3].

Григорій Клочек вивчав стилістику української літератури, зокрема індивідуальний стиль сучасних авторів та його відображення у текстах [21]. Віра Наливайко-Денисова досліджувала стилістичні особливості перекладу, зокрема способи збереження індивідуального стилю автора у перекладених текстах [30].

Дослідження індивідуального стилю залишаються актуальними в сучасній лінгвістиці, літературознавстві та перекладознавстві, оскільки стиль автора є ключовим елементом у будь-якому тексті, що вимагає інтерпретації та передачі.

Джерела формування індивідуального стилю:

1. Біографічні фактори: життєвий досвід, соціальне становище, освітній рівень та оточення автора значно впливають на його стиль письма.
2. Культурний контекст: національні, історичні, культурні традиції формують унікальну базу для творчості письменника.
3. Творчі уподобання: літературні впливи, зокрема улюблені жанри, автори, філософські ідеї чи естетичні напрями.

Види індивідуального стилю

1. Мовно-стилістичний: специфічне використання лексики, граматики та стилістичних фігур. Наприклад, багатослівність Марселя Пруста або лаконічність Ернеста Хемінгуея.
2. Образний: характерна система метафор, символів, алюзій, як у творах Франца Кафки чи Габріеля Гарсії Маркеса.
3. Композиційний: побудова твору, структура сюжету, використання повторів чи монтажних технік, наприклад, у романах Вірджинії Вулф.

Функції індивідуального стилю в літературі

1. Комунікативна: забезпечує передачу ідей, емоцій та почуттів через текст.

2. Естетична: сприяє створенню художньої цінності твору, надаючи йому неповторності.

3. Експресивна: виражає авторську позицію, інтонацію, тональність.

4. Пізнавальна: допомагає читачам зрозуміти світогляд і культуру автора.

Наприклад: для творчості Вільяма Шекспіра характерне багатство метафор, різноманітність синтаксичних конструкцій, виразність діалогів; Джордж Оруелл запам'ятовується простотою лексики, економічністю у використанні засобів виразності, гострота думки.

У перекладацькій діяльності індивідуальний стиль перекладача є одночасно творчим і технічним завданням, яке вимагає:

- виявлення ключових стилістичних елементів оригіналу;
- вибору відповідних засобів у мові перекладу;
- збереження авторської тональності та емоційного впливу.

Наведемо приклади індивідуального стилю з літератури

1. Вільям Шекспір: «*All the world's a stage, and all the men and women merely players*» (*As You Like It*).

Особливості: використання метафор, порівняння життя з театром, багатозначність, витончений ритм.

Переклад: «*Весь світ — театр, а люди в нім актори*» (переклад Л. Гребінки). Збережено алегоричність та універсальність вислову.

2. Ернест Хемінгуей: «*He was an old man who fished alone in a skiff in the Gulf Stream and he had gone eighty-four days now without taking a fish*» (*The Old Man and the Sea*).

Особливості: короткі, лаконічні речення, мінімалізм у стилі, акцент на діях і деталях.

Переклад: «*Це був старий чоловік, що ловив рибу сам у човні в Гольфстрімі. Вісімдесят чотири дні минули, як він не зловив жодної риби*» (переклад О. Тереха). Збережено стриманість та простоту оригіналу.

3. Джеймс Джойс: *«He was alone. He was unheeded, happy, and near to the wild heart of life» (A Portrait of the Artist as a Young Man)*

Особливості: експериментальна побудова фраз, потік свідомості, увага до деталей, філософська глибина.

Переклад: *«Він був самотній. Ніхто не звертав на нього уваги, він був щасливий, і близький до дикого серця життя»* (переклад М. Габлевич).
Збережено поетичність та психологізм тексту.

4. Марсель Пруст: *«For a long time I used to go to bed early» (In Search of Lost Time)*.

Особливості: довгі, деталізовані речення, увага до психологічних нюансів, філософські роздуми.

Переклад: *«Довгий час я лягав спати рано»* (переклад А. Перепаді).
Передано стриманість і точність фрази, але поза контекстом складність стилю не відчутна.

Ці приклади демонструють, як авторський стиль проявляється через вибір слів, структуру речень і загальну тональність тексту. У перекладі збереження цих характеристик є викликом для перекладача, який прагне передати не лише зміст, але й атмосферу та естетику оригіналу.

Отже, індивідуальний стиль є не лише відображенням творчої унікальності автора, але й одним із найбільш складних елементів для аналізу та відтворення у перекладацькій практиці. Його збереження у перекладі дозволяє донести до іншомовного читача не лише зміст, але й дух оригінального твору.

1.2. Поняття індивідуального стилю в перекладознавстві

Поняття **«індивідуальний стиль в перекладознавстві»** почало формуватися в середині ХХ століття, коли фахівці з перекладу почали звертати увагу на специфічність перекладацької манери, тобто на те, як перекладач

передає не лише зміст, але й особливості стилю оригіналу. Визначити точну дату або конкретну особу, яка вперше ввела це поняття в перекладознавство, складно, оскільки процес був поступовим і залежав від розвитку самої дисципліни.

Поняття індивідуального стилю в перекладі з'явилося в результаті переходу від простого мовного перенесення до вивчення специфіки творчого процесу перекладу, який включає і стиль перекладача. Це стало можливим завдяки розвитку таких напрямів, як трансляторна теорія та порівняльне дослідження літературних стилів. Цьому питанню приділяли увагу такі вчені: М. Альошина [1], О. Жижома [13], М. Іваницька [20], О. Линтвар [28].

Визначення індивідуального стилю перекладача стало важливим елементом сучасного перекладознавства, зокрема в контексті вивчення вільного перекладу або творчого перекладу, де стиль перекладача може значною мірою відрізнитися від стилю оригіналу.

Перекладознавство – це міждисциплінарна наукова галузь, яка вивчає переклад як процес і результат міжмовної та міжкультурної комунікації. Вона охоплює теоретичні, практичні й методологічні аспекти перекладу, розглядаючи його як засіб збереження та передачі змісту, стилю, емоційного та культурного забарвлення тексту оригіналу. Різноманітні питання, пов'язані з перекладом, вивчали О. Довгань [11], Т. Журавель і Н. Хайдарі [14], М. Зимомря [17], Р. Зорівчак [18], Т. Андрієнко [2], О. Бриська [4], О. Ткачик і О. Ляпіна [40], Т. Ткачук [41], Т. Ніколаєва [33], О. Селіванова [37], І. Литвин [29], Г. Кузенко [26].

Основними напрямками перекладознавства є:

- теорія перекладу: дослідження принципів і стратегій перекладу, таких як еквівалентність, адекватність та функціональність.
- практика перекладу: аналіз реальних перекладацьких рішень та методик адаптації текстів.
- культурологічний аспект: вивчення впливу культурних контекстів на переклад і адаптацію текстів.

- лінгвістичний аспект: дослідження мовних структур, трансформацій і стилістичних особливостей перекладу.

Питання перекладознавства і перекладу досліджували різні науковці. Мона Бейкер пропонує практичні стратегії для аналізу та передачі стилю автора в тексті перекладу [48]. Юджин Найда досліджує динамічну еквівалентність у перекладі, що є важливим для збереження стилю автора [52, 53]. Венуті зосереджується на впливі перекладача на оригінальний стиль автора і на тому, як це сприймають у різних культурах [59]. Тео Герман досліджує системний підхід до перекладу і те, як стиль автора вписується у культурні системи мови перекладу [50]. В українському контексті Олександр Чередниченко аналізує поняття стилю як найважливішого компонента перекладу художньої літератури [42, 43, 44].

Процес перекладу вимагає теоретичних і практичних зусиль перекладача для створення якісного результату. Під час роботи над перекладом будь-якого тексту у перекладача формується так званий власний індивідуальний стиль.

Індивідуальний стиль у перекладознавстві – це сукупність характерних мовних, стилістичних і композиційних особливостей, які відображають авторську манеру викладу та світогляд у тексті. Це поняття є важливим для аналізу як оригінальних текстів, так і перекладів, адже завдання перекладача – передати не лише зміст, але й стильові особливості автора.

Основні аспекти індивідуального стилю:

- лексичні особливості: вибір слів, їхній емоційний заряд і відтінки значень; використання архаїзмів, неологізмів, діалектизмів чи жаргонізмів.
- граматична структура: синтаксична організація речень (короткі або складнопідрядні конструкції); перевага активних чи пасивних форм.
- стилістичні засоби: метафори, порівняння, епітети, алегорії; іронія, сарказм, гумор чи серйозність викладу.
- ритміка та мелодика тексту: особливості ритму та інтонації, які є помітними у прозі чи поезії.

- культурні реалії: відображення культурних і національних особливостей, притаманних автору.

Значення індивідуального стилю для перекладознавства

1. Відтворення авторського задуму: перекладач має передати не лише зміст тексту, але й характерний стиль автора, зберігаючи художню унікальність оригіналу.

2. Аналіз стилю перекладача: переклад є творчим процесом, у якому простежується і стиль самого перекладача. Його вибір мовних засобів та стратегій впливає на кінцевий результат.

3. Проблема еквівалентності: еквівалентність у перекладі стосується не лише смислу, але й стилю. Перекладач має знайти такі засоби цільової мови, які зберігають художню цілісність і виразність оригіналу.

4. Стратегія адаптації: у деяких випадках перекладач може адаптувати стиль автора для забезпечення зрозумілості тексту в іншій культурі або аудиторії, що викликає питання збереження авторської ідентичності.

Індивідуальний стиль є важливим об'єктом дослідження в перекладознавстві, оскільки він є суттєвим компонентом будь-якого літературного тексту. Передача стилю в перекладі вимагає від перекладача глибокого розуміння тексту, креативного підходу та лінгвістичної майстерності. Збереження індивідуального стилю автора є критерієм якісного перекладу та основою для міжкультурної комунікації.

Індивідуальний стиль є багатогранним явищем, що інтегрує елементи лінгвістики, літературознавства, культурології та психології. Врахування цих аспектів дозволяє більш глибоко дослідити і передати стиль автора в перекладі. Психолінгвістичний вимір. Індивідуальний стиль відображає психологічні особливості автора, такі як його сприйняття світу, емоційний стан і когнітивні стратегії. У перекладознавстві це означає, що перекладач має розпізнати не лише лексичні й стилістичні засоби, але й підтекст, настрої та тональність, які автор вклав у текст. Наприклад: у текстах Марселя Пруста можна помітити

складнопідрядні речення, що передають плинність думок і спогадів. Перекладач має зберегти ці складні конструкції, щоб відтворити атмосферу «потoku свідомості».

Стилістичні девіації. Авторський стиль часто включає порушення мовних норм, використання незвичних структур чи інновацій. Для перекладача це становить виклик, адже важливо не згладити ці особливості, які є частиною авторської унікальності. Наприклад: Джеймс Джойс у «Уліссі» використовує стилістичні експерименти, такі як «телеграфний стиль» чи фрагментарну оповідь. Перекладач має знайти засоби у своїй мові, щоб передати ці експерименти без втрати їхнього ефекту.

Культурна специфіка. Авторський стиль тісно пов'язаний із культурним контекстом, у якому створюється текст. Це виявляється у використанні реалій, символів, алюзій чи навіть структури наративу, притаманної певній культурі. У перекладі важливо зберегти ці особливості, але водночас зробити текст зрозумілим для іншої аудиторії. Наприклад: у творах Тараса Шевченка присутня велика кількість національних реалій і символів (наприклад, «калина», «Запорізька Січ»). У перекладі на інші мови необхідно врахувати, що ці образи можуть бути незрозумілими іноземному читачеві, тому їх потрібно передати через еквіваленти або пояснення.

Індивідуальний стиль перекладача. У перекладознавстві також аналізують, як стиль перекладача впливає на остаточний текст. Кожен перекладач привносить у текст свою інтерпретацію, мовну манеру та стильові особливості. В результаті переклад може набувати елементів подвійної авторськості – оригінального автора та перекладача. Наприклад: переклади Миколи Лукаша відзначаються яскравою індивідуальністю, багатством мови і творчими інноваціями.

Індивідуальний стиль у літературному перекладі. Літературний переклад є однією з найскладніших сфер перекладознавства, оскільки потребує

максимально точного відтворення авторського стилю. Це питання розкрив А. Шевкун у роботі [47]. У перекладознавстві виділяють кілька підходів:

- еквівалентність стилю: точна передача стилістичних засобів автора.
- адаптація стилю: помірне пристосування до мовних норм цільової аудиторії.

- гібридний підхід: баланс між еквівалентністю й адаптацією.

Сьогодні завдяки технологічному прогресу переклад індивідуального стилю досліджується з використанням таких підходів:

- корпусні дослідження: порівняння оригінальних текстів із перекладами на основі великих текстових корпусів для виявлення закономірностей стилістичних змін.

- когнітивний підхід: аналіз того, як перекладач сприймає і відтворює стиль автора.

- машинний переклад: виклики й можливості автоматизованого збереження індивідуального стилю. Це питання порушила у своїй розвідці О. Ткаченко [39].

Отже, індивідуальний стиль у перекладознавстві є важливим елементом аналізу та практики, адже він визначає оригінальність тексту та його вплив на читача. Передача стилю в перекладі є складним і багатогранним процесом, який вимагає не лише мовної майстерності, але й культурної чутливості, творчості та глибокого розуміння оригінального тексту.

Наведемо **приклади** індивідуального стилю перекладачів:

Культурна специфіка

Марк Твен, «Пригоди Тома Сойєра»: *He was barefooted, and the sun was shining upon his tangled hair and sparkling eyes.*

Переклад Миколи Лукаша: *Був він босий, а сонце сяло на його розкуйовдженому волоссі й веселих очах.* М. Лукаш зберіг енергію та динаміку оригіналу, збагачуючи текст колоритними українськими еквівалентами («розкуйовджене волосся»).

Передача гумору та гри слів

Льюїс Керролл, «Аліса в Країні чудес»: Take care of the sense, and the sounds will take care of themselves.

Переклад Олександра Мокровольського: *Дбайте про сенс, а звуки подбають самі про себе*. Перекладач зберігає гру слів і водночас передає жартівливий тон оригіналу через відповідні мовні звороти, характерні для цільової мови.

Отже, ці приклади свідчать, що успішна передача індивідуального стилю в перекладі залежить від глибокого розуміння оригінального тексту, чутливості до культурного контексту та творчості перекладача. Кожен із перекладів має свої особливості, що дозволяє зберегти стиль автора та водночас адаптувати його для нової аудиторії.

1.3. Особливості художнього перекладу: теорія і практика

Художній переклад – це процес і результат відтворення літературного твору іншою мовою, в якому зберігаються зміст, естетична цінність та стилістичні особливості оригінального тексту. Основна мета художнього перекладу полягає не лише в передачі змісту, а й у відтворенні емоційного, культурного та художнього впливу, закладеного автором. Цей вид перекладу прагне передати специфіку авторського стилю, образність мови, ритмічність та інші літературні особливості, які роблять текст унікальним. Він дає змогу читачам відчувати особливості культури та естетики іншої країни, максимально наближаючи перекладений текст до оригіналу у сприйнятті перекладеною мовою. Різноманітні питання, пов'язані з перекладом художніх текстів досліджували такі вчені: Л. Коломієць [22], Р. Зорівчак [19], С. Засекін [16], О. Павленко [34], Г. Савчук [36], Л. Бублейник [5], Н. Лащик і А. Кучера [27], Т. Ніколаєва [32], Т. Некряч [31]

Художній переклад передбачає:

1. Передачу змісту твору (сюжет, персонажі, тематика).
2. Збереження стилістичних особливостей автора (індивідуальний стиль письма, використання метафор, епітетів, символів тощо).
3. Відтворення емоційного впливу тексту (настрій, інтонація, ритм).
4. Адаптацію культурних елементів тексту для обраної аудиторії.

У художньому перекладі перекладач часто є не лише технічним посередником, але й співтворцем, оскільки він повинен знайти баланс між збереженням оригінального змісту та природністю і виразністю перекладеного тексту.

Питання художнього перекладу досліджували: Льюїс Венуті аналізує етичні аспекти перекладу, що впливають на передачу індивідуального стилю, а саме: практику та теорію художнього перекладу, особливу увагу приділяв індивідуальному стилю [60], Григорій Кочур – перекладач і теоретик перекладу, який зробив вагомий внесок у розвиток українського перекладознавства. Він досліджував художній переклад як спосіб збереження національної ідентичності та передачі культурних реалій [25], Джеремі Мандей, вивчаючи теоретичні підходи до перекладу, включає питання стилю в міжмовній комунікації [51]. Ірина Суровцева займається питаннями стилістики перекладу, зокрема проблемами відтворення образності, ритміки та інтонації оригіналу [38]. Віктор Коптілов наголошує на необхідності зважати на контекст у художньому творі під час перекладу [23, 24].

Художній переклад – це специфічний вид перекладу, який зберігає не тільки зміст оригіналу, але і його емоційну, стилістичну, культурну та художню цінність. Особливості художнього перекладу можна розглянути як на теоретичному, так і на практичному рівнях.

Теорія художнього перекладу:

1. **Експресія та інтерпретація:** художній переклад передбачає не лише передачу значення слів, але й емоційний стан, атмосферу, яку створює

оригінальний текст. Це вимагає від перекладача творчого підходу до відтворення змісту художнього тексту.

2. **Лексичні і стилістичні засоби:** важливим аспектом є вибір лексичних засобів, які передають не тільки буквальне значення, але й стилістичну тональність, характер героїв, жанр твору. Перекладач має враховувати семантичні відтінки, синоніми, метафори, ідіоми тощо. Це питання досліджували Л. Верба [6], Н. Гончаренко і О. Гнатенко [9], І. Живіцька [12]

3. **Культурні відмінності:** при перекладі художніх творів особливо важливо брати до уваги культурні особливості, тому що деякі явища, звичаї або навіть гумор можуть бути незрозумілими для адресата. Тому перекладач іноді має адаптувати культурні реалії чи надавати додаткові пояснення для того, щоб зберегти смислове навантаження.

4. **Креативність та інтерпретація перекладача:** перекладач є не лише технічним посередником, але й художником, який інтерпретує авторський стиль, зберігаючи інтенцію оригіналу. Це означає, що його роль не обмежується механічним перекладом слів, а включає і здатність до створення нових форм і поєднань.

Практика художнього перекладу

1. **Складність відтворення авторського стилю:** один з основних складників для перекладача художнього тексту – збереження авторського стилю. Стиль письменника включає його мову, вибір тем, виразних засобів, а також специфічні риси (наприклад, часто використовують діалекти чи архаїзми). Перекладач повинен передати ці нюанси відповідною формою, зважаючи на мовні особливості мови перекладу.

2. **Вибір між адекватністю та еквівалентністю:** у практиці перекладу часто постає питання, чи зберігати точний смисловий еквівалент оригіналу (адекватність), чи дозволити собі більше вільності, аби передати літературні образи і культурні контексти (еквівалентність). У художньому перекладі зазвичай вибирають збалансовану стратегію, комбінуючи обидва підходи.

3. **Перекладацькі прийоми:** використовуються різні прийоми: трансформації (перебудова синтаксису, адаптація граматичних структур), калькування (переклад частини виразу або слова за допомогою аналогів у цільовій мові), еквівалентність, а також вільний переклад, коли дослівний переклад неможливий через культурні або мовні відмінності. Зокрема, цим питанням присвячені роботи О. Волченко [7, 8], В. Демецька [10]

4. **Врахування потреб читача:** перекладач також повинен брати до уваги особливості аудиторії – її культурний і мовний контекст, щоб переклад був доступним і зрозумілим для читача, зберігаючи при цьому всю глибину оригіналу.

Отже, художній переклад вимагає не лише лінгвістичних знань, але й глибокого розуміння культури, літературних традицій та психології читача.

Розглянемо інші аспекти художнього перекладу

1. **Функціональний підхід:** теорія художнього перекладу часто спирається на функціоналізм, що означає орієнтацію на функцію тексту в мові та культурі. Це дозволяє перекладачу не просто передавати зміст, а й адаптувати його відповідно до потреб і сприйняття аудиторії. Наприклад, гумор, заснований на мовних каламбурах, може потребувати повної адаптації, щоб його зміст був зрозумілий і смішний для нової аудиторії.

2. **Теорія скопосу** – це теорія перекладу, запропонована Ганс Вермеєром [61] і Катаріною Райс [56, 57], яка підкреслює, що головним є досягнення мети або «скопосу» перекладеного тексту, який повинен бути адаптований до комунікативних потреб і культурних особливостей певної аудиторії. У випадку художнього перекладу мета може бути не тільки передача значення, а й збереження художньої цінності, атмосфери твору, його емоційного ефекту на читача.

3. **Літературна адаптація та екстралінгвістичні фактори:** тема адаптації також є важливою в теорії художнього перекладу. У процесі перекладу часто потрібно зважати на соціокультурні реалії, що вимагають заміни деяких

елементів оригіналу. Наприклад, назви, місця, персонажі можуть бути адаптовані, щоб створити більш автентичний досвід для читача. При цьому важливо зберегти саму ідею твору.

4. **Переклад поетичних текстів:** переклад поезії є одним з найбільш складних аспектів художнього перекладу, адже в ньому важливо зберегти не лише зміст, але й ритмічну структуру, звукові ефекти (рифми, асонанси, алітерації). Це вимагає високої майстерності і від перекладача, і від його здатності адаптувати ці поетичні елементи до мовних особливостей цільової мови, зберігаючи при цьому емоційний ефект.

5. **Переклад літературних жанрів:** важливим аспектом є вибір методів перекладу залежно від жанру. Наприклад, переклад романів чи прозових творів може передбачати інші прийоми та стратегії, ніж переклад драматургії або науково-фантастичних творів. Жанрові особливості вимагають від перекладача гнучкості і здатності адаптувати техніки, щоб передати характерні для жанру елементи.

6. **Міжкультурний контекст:** перекладач має бути не лише мовним спеціалістом, але й культурним посередником. Наприклад, переклад національних міфів, народних казок чи історичних текстів вимагає глибокого знання культури як оригіналу, так і мови перекладу. Це дає змогу уникнути помилок при інтерпретації культурних значень і зберегти автентичність перекладу.

7. **Емоційний та психологічний компонент:** при перекладі художнього твору особливу увагу необхідно приділяти емоційному та психологічному аспекту. Важливо зберегти не лише інтелектуальне сприйняття тексту, але й його глибинні емоційні елементи. Тому перекладачі повинні уважно підходити до вибору слів і фраз, які точно передають настрій, почуття персонажів, атмосферу твору. Психологічні універсалиї художнього перекладу досліджував С. Засекін [15]

8. **Діалекти та мови меншості:** у деяких творах широко використовуються діалекти чи мови меншості, що представляють додаткову складність для перекладу. Задача перекладача полягає не лише в перекладі слова, а й у відтворенні соціальних, етнічних і культурних ознак, властивих певному діалекту або регіональному мовленню. Це також впливає на перекладацьку стратегію, наприклад, використання калькованих конструкцій або адаптація лексики.

Отже, художній переклад є процесом, що потребує інтеграції лінгвістичних знань, культурних компетенцій, а також глибокого розуміння мистецької цінності оригінального твору. Це складна та творча діяльність, що поєднує практичні навички, інтерпретацію та емоційну чутливість.

1.4. Взаємозв'язок індивідуального стилю автора та перекладача

Індивідуальний стиль автора – це сукупність мовних, стилістичних та художніх особливостей, які вирізняють його творчість і формують його унікальну манеру письма. У перекладознавстві це явище є об'єктом дослідження, адже головною метою перекладу є збереження цих рис у тексті іншою мовою.

Індивідуальний стиль перекладача – це специфіка мовленнєвих рішень, стильових уподобань та творчих підходів, які проявляються у його роботах і можуть впливати на передачу стилю автора.

Це є основним завданням перекладача, який повинен враховувати особливості стилю оригінального тексту, наприклад, метафори, ритм, синтаксичні конструкції, тональність. Збереження стилю автора вимагає від перекладача не лише глибокого знання мови оригіналу, але й здатності відтворити аналогічні стилістичні засоби в мові перекладу.

Під час перекладу фахівець неминуче вносить свої мовні та стилістичні уподобання, тобто презентує власний індивідуальний стиль, що може вплинути

на кінцевий текст. Це особливо помітно, коли перекладач має яскраво виражену авторську манеру, наприклад, у творчих або адаптивних перекладах.

Найбільш успішний переклад досягається тоді, коли зберігається баланс між стилем автора і власними мовними інтерпретаціями. Для цього важливо дотримуватись концепції еквівалентності (як змістовної, так і стилістичної) та уникати надмірної невидимості перекладача, що може призвести до втрати авторського стилю.

У художніх текстах збереження авторського стилю є критично важливим. У текстах іншого характеру (наукових, технічних) стиль перекладача має менше значення, а на першому плані – точність передачі змісту.

Автор з унікальним стилем (наприклад, Джеймс Джойс) потребує перекладача, який не лише знає мову, а й здатен відтворити стилістичну складність тексту.

Перекладачі-класики (наприклад, Григорій Кочур, Микола Лукаш) часто поєднували майстерне збереження авторського стилю з власними творчими рішеннями, що робило їхні переклади особливими.

Взаємозв'язок індивідуального стилю автора та перекладача – це складний процес, де обидва стилі взаємодіють. Ідеальний переклад – це результат гармонійного балансу, де стиль автора зберігається максимально точно, а стиль перекладача стає «невидимим» настільки, щоб підкреслити оригінальність тексту, не перекриваючи його.

Індивідуальний стиль автора формується у межах певної культури, мови та історичного періоду. Перекладач, працюючи в іншому культурному контексті, має знайти відповідники, які не лише передають стиль автора, але й залишаються зрозумілими читачам певної аудиторії. Наприклад, гумор, алюзії чи фразеологізми можуть вимагати адаптації, що створює виклики для збереження оригінального стилю.

Перекладач обирає між такими підходами, як функціональна еквівалентність, де основний акцент зроблено на передачі стилістичних і

змістових характеристик автора, креативний підхід, коли перекладач активно переосмислює текст, щоб забезпечити його естетичну відповідність в іншій мові. Вибір стратегії залежить від жанру тексту, очікувань читачів та вимог видавця.

Переклад є не лише технічним процесом, а й актом інтерпретації. Перекладач сприймає текст, зважаючи на власний світогляд, досвід і знання, що може впливати на остаточний результат. Особливо це помітно в поетичному перекладі, де точне відтворення стилю автора часто поступається місцем передачі емоційного ефекту.

Під час перекладу використовуються різноманітні трансформації (наприклад, *додавання, опущення, переосмислення*), які можуть впливати на збереження стилю автора. Наприклад, *довгі складні речення* можуть бути спрощені або перебудовані для кращого сприйняття, що змінює загальний стиль тексту.

Досвідчений перекладач із глибоким знанням творчості автора з більшою ймовірністю збереже стиль оригіналу. Недосвідчений перекладач може «розмити» стиль через недостатнє розуміння специфіки тексту або мови оригіналу.

У деяких випадках стиль перекладача стає невід'ємною частиною літературного канону. Наприклад, переклади Миколи Лукаша (зокрема, Гете, Шекспіра, Сервантеса) настільки художньо досконалі, що їх сприймають як твори, співзвучні оригіналу, але з неповторним внеском перекладача.

Іноді індивідуальні стилі автора і перекладача можуть бути настільки різними, що їх важко поєднати. Наприклад, авторський стиль може бути лаконічним і стриманим, а перекладач надає перевагу більш емоційному викладу. Такий конфлікт часто виникає тоді, коли фахівець прагне «покращити» текст, порушуючи цілісність авторського стилю.

Переклади, створені у різні епохи, відображають не лише стиль перекладача, а й мовні тенденції часу. Це впливає на сприйняття оригінального

тексту сучасними читачами. Наприклад, ранні переклади класиків часто оновлюються, щоб відповідати сучасним мовним і стилістичним нормам.

Індивідуальні стилі автора та перекладача є взаємодіючими елементами перекладного процесу. Ідеальний переклад – це не просто копіювання авторського стилю, але й вияв творчої майстерності перекладача, яка дозволяє тексту «зазвучати» природно та автентично мовою перекладу.

Наведемо приклади взаємозв'язку індивідуального стилю автора та перекладача

1. Микола Лукаш і переклади світової класики

Йоганн Вольфганг Гете «Фауст». Гете створив текст із надзвичайно складним поетичним стилем, багатим на метафори, алегорії, рими та культурні відсилання.

У перекладі Микола Лукаш майстерно адаптував складний поетичний стиль Гете українською, використовуючи багатство рідної мови, але водночас зберіг власну лексичну винахідливість. Його переклад вважається еталонним, хоча і не позбавленим власного індивідуального стилю.

2. Григорій Кочур і поезія світових авторів

Райнер Марія Рільке «Орфей, Еврідіка і Гермес». Стиль Рільке характеризується глибокою метафоричністю, ритмікою та меланхолійною тональністю.

У перекладі Григорій Кочур відтворює не лише зміст, а й музичність оригіналу, уникаючи буквральності, але зберігаючи дух і тональність тексту. Його переклади стають мистецькими творами самі по собі.

3. Переклади Шекспіра українською

Вільям Шекспір «Гамлет». Шекспір використовував архаїзми, складну образність та багатозаровий підтекст.

У перекладі (сучасній адаптації) Юрій Андрухович зберіг драматизм і глибину оригіналу, проте додав сучасних інтонацій та мовних конструкцій,

створюючи текст більш доступним для сучасного читача. У цьому перекладі простежується виразний стиль самого Ю. Андруховича.

4. Джеймс Джойс «Улісс». Твір Дж. Джойса є одним із найскладніших для перекладу через експериментальний стиль, потік свідомості, багатшарові алюзії та гру слів.

У перекладі Євгену Поповичу вдалося зберегти стиль Джойса, використовуючи багатство української мови для передачі гри слів і синтаксичних експериментів. Водночас у тексті простежується індивідуальний стиль перекладача, який адаптував складність оригіналу до українського читача.

Кожен із прикладів демонструє, як стиль перекладача взаємодіє зі стилем автора. Успішний переклад – це не лише передача змісту, але й стильова адаптація, що зберігає дух оригіналу, одночасно дозволяючи стилю перекладача підсилювати або підтримувати особливості тексту.

Приклади з художньої літератури та їх переклади українською

1. Вільям Шекспір «Гамлет»

Оригінал (англійська):

To be, or not to be, that is the question:

Whether 'tis nobler in the mind to suffer

The slings and arrows of outrageous fortune,

Or to take arms against a sea of troubles

And by opposing end them.

Переклад Миколи Лукаша (українська):

Бути чи не бути – ось питання.

Що благородніше: терпіти в думці

Удари долі хижої, чи краще

Озброїтись на море лих і край

Їм покласти биттям?

Переклад Юрія Андруховича (українська):

*Бути чи не бути — ось в чім справа:
Що краще для душі — терпіти муки
І стріли люті долі, чи підняти
Проти безодні зла свій меч, і битись,
І зморити усе?*

М. Лукашу притаманна точність, поетичність і дотримання ритміки оригіналу, тоді як Ю. Андрухович додає сучасні інтонації, роблячи текст доступнішим сучасному читачеві.

2. Йоганн Вольфганг Гете «Фауст»

Оригінал (німецька):

*Zwei Seelen wohnen, ach! in meiner Brust,
Die eine will sich von der andern trennen;
Die eine hält, in derber Liebeslust,
Sich an die Welt mit klammernden Organen;
Die andre hebt gewaltsam sich vom Dust
Zu den Gefilden hoher Ahnen.*

Переклад Миколи Лукаша (українська):

*Дві душі живуть у серці, ох, моїм,
І рвуться злитись кожна в свою сферу.
Одна втїлась в цей світ жадливим шалом,
Друга ж несе мене в блакитний дим,
У вись предвічної своєї ери.*

М. Лукаш майстерно зберігає поетичну структуру оригіналу, використовуючи багатство української мови. Його переклад передає не лише зміст, а й емоційний тон німецького тексту.

3. Джеймс Джойс «Улісс»

Оригінал (англійська): *History, Stephen said, is a nightmare from which I am trying to awake.*

Переклад Олександра Тереха (українська): *Історія, – сказав Стівен, – це нічний кошмар, з якого я намагаюся прокинутися.*

О. Терех точно передає стислість і метафоричність Джойса, зберігаючи експресивність оригінального вислову.

4. Ернест Хемінгуей «Старий і море»

Оригінал (англійська): *He was an old man who fished alone in a skiff in the Gulf Stream and he had gone eighty-four days now without taking a fish.*

Переклад Володимира Митрофанова (українська): *То був старий чоловік, що сам-один ловив рибу в Гольфстрімі й уже вісімдесят чотири дні не мав улову.*

Переклад зберігає лаконічність і простоту стилю Хемінгуея, що є ключовим для відтворення його унікального авторського почерку.

5. Оскар Уайльд «Портрет Доріана Грея»

Оригінал (англійська): *The only way to get rid of a temptation is to yield to it. Resist it, and your soul grows sick with longing for the things it has forbidden to itself.*

Переклад Максим Стріха (українська): *Єдиний спосіб позбутися спокуси – піддатися їй. Чинячи опір, ви лише труїте свою душу прагненням до того, що собі заборонили.*

М. Стріха передає афористичність і парадоксальний стиль Уайльда, зберігаючи багатозначність оригінального тексту.

Ці приклади показують, як перекладачі зберігають стиль автора, адаптуючи його до особливостей української мови та культури, але водночас вносячи елементи свого індивідуального стилю.

Індивідуальний стиль є важливою характеристикою творчості автора, що відображає його мовну, художню та світоглядну унікальність. Він проявляється на всіх рівнях тексту: лексичному, синтаксичному, стилістичному та композиційному. Вивчення індивідуального стилю автора дозволяє глибше зрозуміти специфіку художнього тексту і, відповідно, є важливим для аналізу його перекладу.

Перекладач також володіє власним індивідуальним стилем, який може впливати на текст перекладу. Це особливо помітно в художніх перекладах, де перекладач не лише передає зміст, але й адаптує стиль автора відповідно до мовних і культурних особливостей певної аудиторії.

У художньому перекладі відбувається взаємодія двох індивідуальних стилів – автора оригіналу та перекладача. Успішний переклад полягає у збереженні стилістичних особливостей автора за умови мінімального впливу стилю перекладача. Однак певна адаптація неминуча, що створює унікальний результат, який поєднує риси обох стилів.

Переклад художнього тексту не є лише механічною передачею змісту; це творчий процес, у якому перекладач виступає співтворцем. Він інтерпретує текст оригіналу, враховуючи не лише його зміст і стиль, але й культурні контексти.

Переклад індивідуального стилю автора пов'язаний із низкою труднощів, серед яких – збереження метафоричності, ритмічності, емоційності та інших художніх елементів тексту. Перекладач повинен знаходити баланс між точністю відтворення стилю автора та адаптацією тексту до норм мови перекладу.

Аналіз взаємозв'язку стилів автора й перекладача спирається на дослідження перекладознавства, літературознавства та лінгвістики. Зокрема, використано теорії Л. Венуті та інших, які висвітлюють важливість збереження художніх особливостей тексту в перекладі.

Розуміння теоретичних аспектів індивідуального стилю допомагає перекладачам свідомо підходити до передачі авторських рис у перекладі. Це сприяє збереженню автентичності оригінального тексту, водночас роблячи його зрозумілим для цільової аудиторії.

Отже, індивідуальний стиль є центральним елементом як в аналізі художнього тексту, так і в його перекладі. Вивчення цього феномена в контексті перекладознавства дозволяє глибше зрозуміти процес передачі стилістичних особливостей від оригіналу до перекладу та визначити шляхи збереження унікальності художнього твору.

У першому розділі розглянуто ключові теоретичні положення, які стосуються індивідуального стилю автора в художньому тексті та його відтворення у процесі перекладу. Аналіз літератури свідчить, що індивідуальний стиль є унікальною мовною системою, через яку автор виражає свої ідеї, емоції та естетичну концепцію. Він виявляється на всіх рівнях тексту: лексичному, синтаксичному, ритмомелодійному, а також у використанні стилістичних прийомів, таких як метафори, ідіоми та алегорії.

Під час художнього перекладу завдання перекладача полягає в тому, щоб не лише зберегти смисловий зміст твору, а й передати його стилістичні особливості, забезпечуючи при цьому зрозумілість і прийнятність тексту для іншомовного читача. Особливу увагу варто приділяти прагматичним аспектам перекладу, зокрема врахуванню культурного контексту, оскільки літературний твір часто відображає специфіку національного менталітету, історичних реалій і соціальних традицій.

Розглянуто труднощі, які виникають при передачі авторського стилю. Це і переклад певних реалій, ідіоматичних виразів, діалектних форм та унікальної стилістики, властивої оригінальному тексту. Водночас визначено основні стратегії подолання цих проблем, зокрема адаптацію, транспозицію та використання функціональних еквівалентів.

Отже, збереження індивідуального стилю автора в художньому перекладі потребує комплексного підходу, що включає як мовну майстерність перекладача, так і його здатність до творчого переосмислення тексту. Теоретичні засади, викладені у цьому розділі, закладають основу для подальшого аналізу стилістичних особливостей перекладу у практичній частині дослідження.

РОЗДІЛ 2

СПЕЦИФІКА ПЕРЕДАЧІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

2.1. Стилiстичнi особливостi оригiнального тексту та їх вiдтворення перекладачем

Стилiстичнi особливостi оригiнального тексту є основою його художньої цiнностi та iдентичностi. Перекладач, працюючи над текстом, повинен вiдтворити цi особливостi за допомогою iншої мовної системи, зберiгаючи баланс мiж точнiстю передачi стилю автора та адаптацiєю вiдповiдно до норм мови перекладу. Цей процес вимагає глибокого розумiння як оригiналу, так i специфiки мовних та культурних кодiв перекладу.

До основних аспектiв стилiстики художнього тексту-оригiналу вiдносимо такi:

1. Лексичнi особливостi: авторський вибiр слiв, включаючи використання архаїзмiв, неологiзмiв, дiалектизмiв чи термiнiв, формує унiкальний словниковий запас тексту. Наприклад, у творах Джеймса Джойса гра слiв i неологiзми створюють особливий ритм i змiст, якi потребують ретельного вiдтворення у перекладi.

2. Синтаксичнi конструкцiї: унiкальнiсть автора може проявлятися у довгих перiодах, iнверсiях, переривчастих реченнях чи через використання специфiчної пунктуацiї. Наприклад, стиль Марселя Пруста з його розлогими синтаксичними структурами часто викликає труднощi у перекладi, адже необхідно зберегти як змiст, так i мелодику речень.

3. Художнi засоби: метафори, символи, порiвняння, гiперболи та iншi стилiстичнi прийоми створюють образнiсть тексту. У перекладi вони можуть вимагати адаптацiї, щоб залишатися зрозумiлими для iншої культури.

Наприклад, у творах Вільяма Шекспіра часто виникає потреба відтворювати гру слів, яка іноді не має прямих відповідників в іншій мові.

4. Ритміка і звучання: у поетичних текстах або прозі з музичністю стилю важливо зберегти ритм, алітерації та асонанси. Наприклад, переклади Гомера в інтерпретації Бориса Тена демонструють спробу передати епічний ритм оригіналу українською мовою.

Розглянемо тепер труднощі, які можуть виникнути під час відтворенні стилістичних особливостей твору:

1. Мовні розбіжності: мова оригіналу і мова перекладу можуть суттєво відрізнитися своїми граматичними, лексичними і стилістичними можливостями. Це вимагає від перекладача творчого підходу до відтворення авторського стилю.

2. Культурні коди: авторський стиль часто закорінений у специфіці культури, що може бути незрозумілим для іншомовного читача. Перекладач мусить вирішувати, чи залишати ці елементи екзотичними, чи адаптувати їх до культури мови аудиторії.

3. Прояв індивідуального стилю перекладача: навіть при максимальному намаганні зберегти стиль автора, перекладач неминуче залишає свій слід у тексті. Наприклад, переклади Миколи Лукаша вирізняються його мовною винахідливістю, яка додає текстам унікального звучання.

Отже, визначимо такі принципи збереження стилістичних особливостей

1. Еквівалентність: перекладач повинен зберегти художні елементи тексту через створення стилістично і змістовно відповідних аналогів у мові перекладу.

2. Адаптація: там, де пряма передача неможлива, варто адаптувати стилістичні засоби, зберігаючи їх функцію та емоційний ефект.

3. Дослідження контексту: глибоке вивчення творчості автора та його культурного контексту допомагає перекладачеві точніше зрозуміти і відтворити стилістичні особливості.

Наприклад: у перекладах роману «Улісс» Джеймса Джойса Євген Попович українською зберіг гру слів і складність синтаксису, які є ключовими елементами

стилю автора. Микола Лукаш у перекладі «Фауста» Гете зберігає поетичність і глибину оригіналу, водночас додаючи своє бачення стилістики тексту. У перекладах Вільяма Шекспіра Григорій Кочур і Юрій Андрухович простежуємо різні підходи до збереження драматичного і поетичного стилю: Г. Кочур перекладає більш традиційно, тоді як Ю. Андрухович осучаснює інтонації.

Наведемо кілька прикладів стильових особливостей в англійській літературі та їх збереження в українському перекладі:

1. Лексичний стиль (вибір слів)

Важливими є дрібниці, деталі, характерні для персональних стилів письменників, наприклад, у творі: «*The Catcher in the Rye*» Джерома Селінджера використовується специфічний, часто сленговий стиль мови головного героя, Холден Колфілд. «*I'm the most terrific liar you ever saw in your life. It's awful. If I'm on my way to the store to buy a magazine, and somebody asks me where I'm going, I'm apt to say I'm going to the opera*»

У перекладі цей стиль можна зберегти, передаючи не лише сам зміст, а й специфічну мову героя: «*Я найжахливіший брехун, якого ти коли-небудь бачив. Це страшно. Якщо я йду в магазин купити журнал, а хтось запитає, куди я йду, я швидше за все скажу, що йду в оперу*».

2. Граматичні особливості (структура речень)

У романі Джейн Остін «*Pride and Prejudice*» часто трапляються складні, багатослівні речення, що відображають епоху та соціальні норми того часу: «*It is a truth universally acknowledged, that a single man in possession of a good fortune, must be in want of a wife*». Переклад має відтворити не лише зміст, але й соціальну іронію та епоху: «*Загальновідомо, що чоловік, який має гарне багатство, мусить шукати собі дружину*».

3. Ритм та інтонація

В англійських віршах часто використовуються певні ритмічні структури, наприклад, віршований розмір. У «*The Raven*» Едгара По ми бачимо

використання ритму та повтору: «*Nevermore*». Збереження цієї повторюваної структури є важливим для передачі емоційного тону: «*Ніколи більше*».

4. Стилiстичнi фiгури (метафори, порiвняння)

В романі «*The Great Gatsby*» Ф. Скотта Фіцджеральда є численні метафори, які відображають глибокі соціальні та психологічні теми, наприклад: «*In his blue gardens men and girls came and went like moths among the whisperings and the champagne and the stars*». Метафора збережена, але адаптована до українського контексту: «*У його блакитних садах чоловіки і дівчата приходили і йшли, як метелики серед шепотів, шампанського і зірок*».

Збереження стильових особливостей вимагає не лише точного перекладу слів, але й відтворення атмосфери, емоцій та інтонації оригіналу. Важливо, щоб перекладач враховував культурні та мовні відмінності між англійською та українською мовами.

Отже, відтворення стилістичних особливостей оригінального тексту є складним, але важливим завданням перекладача. Успішний переклад досягається завдяки поєднанню глибокого аналізу стилю автора, творчого підходу та розуміння культурних контекстів. Це дозволяє забезпечити збереження унікальності оригіналу і водночас зробити текст зрозумілим і емоційно близьким для читачів іншою мовою.

2.2. Лексичні, синтаксичні та ритмомелодійні засоби індивідуального стилю письменника і перекладача

Лексичні, синтаксичні та ритмомелодійні засоби індивідуального стилю письменника і перекладача є важливими елементами, які визначають унікальність мовної виразності письменника. Вони допомагають створити особливу атмосферу, передати характери персонажів, а також сприяти глибшому розумінню літературних творів. Лексика є основним елементом індивідуального

стилю, що відображає вибір слів, їхні значення, емоційне забарвлення, а також специфіку мовного середовища.

Унікальний вибір слів, які часто є результатом особистого досвіду, інтелектуального рівня чи специфічної мети письменника. Наприклад, Джеймс Джойс у *"Уліссі"* використовує складні, інтелектуально насичені слова, щоб передати глибину мислення своїх персонажів. Письменники часто грають на контрастах слів для посилення емоційного ефекту. Наприклад, використання слів з різним емоційним забарвленням для вираження пристрасності або ненависті. У деяких авторів (наприклад, у Вірджинії Вулф) можна побачити вживання неологізмів для відображення внутрішнього світу персонажа або архаїзмів, що створюють атмосферу часу.

Синтаксичні засоби включають структуру речень, їх побудову, кількість пауз, інтонаційні акценти тощо. Використання довгих, складних, розгорнутих речень, як у творах Джона Стейнбека, може підкреслювати детальність опису, філософські міркування або емоційне напруження. Деякі автори використовують неструктуровані чи «нелогічні» конструкції для створення певного ефекту, наприклад, у творах Франца Кафки, де часто трапляються звороти, які порушують традиційний синтаксис для підкреслення абсурдності або хаосу світу.

Стилістичні прийоми, як інверсія (зміна звичної послідовності слів) та паралелізм (повторення однакових синтаксичних конструкцій), часто використовуються для посилення ритму твору або вираження важливих ідей (наприклад, у поезії Шекспіра чи Джона Кітса).

Ритм і мелодійність мови є важливими виявами індивідуального стилю, особливо в поезії та прозі, де важлива музикальність мовлення. Структура вірша чи прозового твору, яка може включати використання віршових розмірів, ритмічних повторів або особливого чергування довгих і коротких пауз. Наприклад, у поезії Едгара По важливим є ритм і повтори, які створюють містичний та тривожний настрій. Важливу роль у передачі емоційної глибини

твору відіграють інтонаційні засоби. Письменники часто використовують паузи або специфічні знаки пунктуації (маркери питальних або окличних інтонацій) для того, щоб наголосити певні моменти, як це часто робить Фолкнер у своїй прозі. Мелодійність мови також стосується загальної «звучання» тексту – певної гармонії слів, яка може бути досягнута через алітерацію (повторення звуків), асонанс (повторення голосних) та інших засобів.

Отже, лексичні, синтаксичні та ритмомелодійні засоби є важливими складниками індивідуального стилю перекладача, які допомагають створити унікальну авторську манеру. Вони взаємодіють між собою і разом сприяють досягненню бажаного ефекту в тексті, чи то через створення глибини, чи то через підсилення емоційного впливу.

Лексичні, синтаксичні та ритмомелодійні засоби індивідуального стилю перекладача – це мовні й стилістичні інструменти, які перекладач використовує, щоб передати особливості оригінального тексту, зберігаючи при цьому власну манеру письма. Вони є основою для створення перекладного тексту, який водночас відповідає духу оригіналу й залишається зрозумілим і гармонійним для читача.

Перекладач використовує лексику для збереження смислового і стилістичного багатства оригіналу, додаючи свої лексичні елементи. Перекладач може використовувати синоніми, щоб уникнути одноманітності або підкреслити стилістичну особливість тексту. Наприклад, при перекладі слова «*sad*» в оригіналі перекладач може вибрати «*сумний*», «*пригнічений*», «*журливий*» залежно від контексту. Якщо оригінал насичений архаїзмами, діалектизмами або сленгом, перекладач відтворює це, підбираючи відповідники, зокрема з української мови (наприклад, використання діалектних слів для передачі місцевого колориту). У перекладі складних текстів, наприклад, фантастики, перекладач може створювати нові слова, передаючи стиль автора, як це робила Наталя Щерба у перекладах фентезійних романів.

Перекладач може адаптувати культурно специфічні реалії до українського контексту, щоб зробити їх зрозумілими. Наприклад: «*Tea-time*» може бути передане як «*чайна перерва*», але в художньому тексті його можна замінити на «*вечірній чай*», якщо це краще відповідає контексту.

Перекладач має творчо підходити до відтворення гри слів, як-от у перекладах гумористичних творів. Наприклад, у творах Льюїса Керролла, таких як «*Alice's Adventures in Wonderland*» «*We must have a trial first*» (грати словами *trial* як «суд» і «спроба»). Перекладач може адаптувати: «*Спершу треба влаштувати судилище*».

Збереження фразеологічних виразів потребує уваги до стилістичного рівня мови. Наприклад: «*Break the ice*» → «*Зламати кригу*» або «*Розрядити атмосферу*».

Синтаксичні засоби індивідуального стилю перекладача

Синтаксична організація тексту допомагає відтворити ритм, структуру і логіку оригіналу. Наприклад, у перекладах Дж. Джойса або М. Пруста важливо зберігати довгі, складні речення, що передають роздуми героїв. Занадто короткі речення порушують стиль оригіналу. Якщо автор використовує інверсію (незвичний порядок слів), перекладач часто зберігає її, щоб підкреслити стиль, наприклад: «*To the forest went he*» – «*До лісу пішов він*».

У деяких випадках перекладач змінює синтаксис, щоб текст звучав природно для читача, але не втрачав своєї стилістичної унікальності. Інколи перекладач передає авторські синтаксичні особливості: «*I know not, sir, why this restless feeling haunts me*» → «*Не знаю, пане, чому ця неспокійна думка мене переслідує*». При цьому зберігається ритмічність і особливості емоційного навантаження.

Використання полісиндетона і асиндетона – використання кількох сполучників або їх відсутність може відтворювати стиль оригіналу: Полісиндетон («*and... and... and...*»): «*He ran and jumped and shouted and cried*», що в перекладі: «*Він бігав і стрибав, і кричав, і плакав*» Асиндетон (відсутність

сполучників): «*He ran, jumped, shouted, cried*» → «*Він бігав, стрибає, кричав, плакав.*»

Ритмомелодійні засоби індивідуального стилю перекладача

Ритмомелодійні особливості є важливими для збереження емоційного й музичного ефекту тексту. У поетичних творах або прозі, насиченій емоційністю, перекладач відтворює ритмічні малюнки через поділ на речення, використання розділових знаків. У текстах, де важливі звукові ефекти (алітерація, асонанс), перекладач намагається підібрати слова, які звучать схоже з оригіналом: «*Silver bells!*» – «*Срібні дзвони!*».

У віршах рима і ритм мають зберігатися. Наприклад, переклади Миколи Лукаша часто імітують складні римовані структури оригіналу.

У художній прозі ритм відіграє важливу роль. Наприклад, перекладаючи уривки з романів Ернеста Хемінгуея, варто зберігати короткі, уривчасті речення, що створюють ефект напруження: «*He looked. The boat was gone. The sea was calm*». Переклад: «*Він подивився. Човна не було. Море було спокійним.*».

Взаємодія перекладача й оригіналу

Індивідуальний стиль перекладача проявляється як у творчому відтворенні, так і в інтерпретації оригіналу. Вдалий переклад зберігає авторський стиль, але також включає особистий почерк перекладача, який може бути помітним через суб'єктивний підхід до вибору слів, наголошення на певних стилістичних рисах, гнучкість у відтворенні ритму й мелодійності тексту.

Наприклад, переклад «*Hamlet*» Вільяма Шекспіра у перекладі Пантелеймона Куліша: «*To be, or not to be: that is the question...*» → «*Бути чи не бути – ось питання...*». Цей переклад зберігає лаконічність і ритмічність оригіналу, але відображає також індивідуальний стиль перекладача через вибір розділових знаків та порядок слів.

Індивідуальний стиль перекладача також проявляється у таких деталях.

Емоційне навантаження тексту. Перекладач може акцентувати на певних елементах тексту, додаючи емоційну глибину, яка іноді навіть підсилює

оригінал. Наприклад, переклади Григорія Кочура часто мають сильніше емоційне забарвлення, ніж оригінал.

Орієнтація на цільову аудиторію. Перекладач може адаптувати стиль під сучасного читача, як це робила Соломія Павличко, перекладаючи «*Micic Dellovey*» Вірджинії Вулф.

Отже, лексичні, синтаксичні та ритмомелодійні засоби є важливими інструментами, за допомогою яких перекладач не лише передає зміст, а й зберігає стильову унікальність оригіналу. Водночас ці засоби дають змогу виявити особистий творчий підхід, забезпечуючи гармонійний зв'язок між автором, перекладачем та читачем.

2.3. Вплив культурного контексту на відтворення стилю твору-оригіналу

Культурний контекст є важливим фактором, який визначає особливості мови, стилю та сприйняття тексту. При перекладі художньої літератури перекладач стикається не лише з необхідністю передати смисл оригінального тексту, але й з викликом адаптації стилістичних особливостей до культури аудиторії. Стиль літературного твору не є лише набором мовних засобів; він включає культурно-історичний фон, соціальні традиції, світогляд автора та особливості сприйняття читачем у конкретному культурному середовищі.

Переклад, у цьому контексті, є процесом міжкультурної комунікації, де культурний контекст оригіналу впливає на вибір лексичних, синтаксичних та ритмомелодійних засобів у тексті перекладу. Успіх у відтворенні стилю залежить від здатності перекладача зберегти баланс між збереженням духу оригіналу та адаптацією тексту для іншої культури, щоб забезпечити естетичне і смислове сприйняття читачем.

Питанню відтворення культурного контексту приділяли увагу багато дослідників. Юджин Найда запропонував концепції «формальної еквівалентності» та «динамічної еквівалентності», які показують, як культурний контекст впливає на сприйняття тексту перекладу. Він наголошував, що перекладач повинен враховувати культурні реалії як у мові оригіналу, так і у мові перекладу [53, 54]. Сьюзен Баснетт вивчала культурні аспекти перекладу та наголошувала, що мова – це не лише набір слів, а культурний код. Вона розглядає переклад як міжкультурну взаємодію, а не просту мовну трансформацію [49]. Гідеон Турі розробив концепцію «норми перекладу» і розглядав переклад як культурно зумовлену діяльність. Він показав, як перекладач адаптує текст відповідно до культурних очікувань цільової аудиторії [58]. Антон Попович аналізував зміни, які відбуваються у стилістичних і культурних елементах під час перекладу, і наголошував на важливості збереження культурних реалій [55]. Ольга Чередниченко аналізувала культурні аспекти перекладу, акцентуючи увагу на проблемах відтворення реалій і стилістики оригінального тексту в іншомовних культурних контекстах [45, 46]. Мона Бейкер вивчала, як лексичні та текстові засоби передають культурні відмінності між мовою оригіналу і перекладу. Вона аналізує, як граматики та синтаксис впливають на відтворення культурних аспектів [48].

Порушуючи це питання, розглянемо низку аспектів, над якими потрібно подумати: як передати реалії, специфічні для культури оригіналу, як адаптувати ідіоми та фразеологізми, що є невіддільною частиною авторського стилю, і як зберегти тональність, гумор, або поетичну мелодику в умовах іншої культурної парадигми. Переклад стилю, таким чином, є не тільки мовною, а й культурною адаптацією.

Культурний контекст суттєво впливає на відтворення стилю оригінального тексту, оскільки мова не існує ізольовано, а відображає культурні, соціальні та історичні особливості народу. Перекладач повинен не лише передати зміст і

форму тексту, але й адаптувати різні елементи, щоб вони були зрозумілими та відповідали очікуванням аудиторії.

При перекладі художнього тексту перекладач стикається з реаліями, які є унікальними для культури оригіналу. Це можуть бути назви страв, звичаїв, одягу тощо. Наприклад, у романі Джейн Остін «*Pride and Prejudice*» часто згадується «*afternoon tea*». У перекладі українською це може бути відтворено як «*післяобідній чай*» або навіть «*вечірнє чаювання*». Вибір залежить від того, як перекладач хоче адаптувати стиль тексту до українського контексту.

У різних культурах однакові ситуації описуються різними фразеологізмами, які передають стиль автора.

Наприклад: «*It's raining cats and dogs*» → «*Лле як з відра*». Хоча дослівний переклад можливий, але він втратить сенс для українського читача.

У різних культурах є усталені норми щодо довжини речень та інших синтаксичних конструкцій. В англійській мові, наприклад, можливе використання довгих речень із великою кількістю уточнень, тоді як в українській стилістиці часто надають перевагу більш компактним виразам. Наприклад: у перекладі творів Вірджинії Вулф з її довгими реченнями зберегти синтаксичну структуру можна, але це потребує майстерності: Оригінал: «*She thought of the quiet house, the scene on the lawn, the sound of the waves*», що в перекладі: «*Вона думала про тихий дім, про картину на галявині, про шум хвиль*». Хоча дослівність зберігається, синтаксис адаптовано до більш природної української побудови речень.

У віршах і поетичних творах культурний контекст впливає на звукові та ритмічні особливості тексту. Англійська поезія часто базується на ритміці, тоді як українська надає більше уваги милозвучності.

Наприклад: у перекладі сонетів Шекспіра ритміка зберігається, але вірш може бути адаптований до українських рим і ритмів:

Оригінал:

«*Shall I compare thee to a summer's day?*»

Thou art more lovely and more temperate.»

Переклад:

«Чи можна день літній з тобою зрівняти?

Ти миліша, ніж спека липнева буває.»

Тут збережено мелодику, але адаптовано рими до українських норм.

Гумор часто базується на культурних реаліях, і його потрібно адаптувати так, щоб він був зрозумілим читачеві іншої культури. Наприклад: у романах Оскара Уайлда гумор і сарказм часто залежать від гри слів: *«I can resist everything except temptation»*, що в перекладі *«Я можу опиратися всьому, крім спокуси»*. Ця гра слів збережена через точний вибір еквівалентів.

У деяких культурах гендерні ролі, соціальні норми або історичний контекст впливають на мову тексту. Перекладач має адаптувати ці особливості, щоб уникнути непорозуміння. Наприклад: у творах Джейн Остін багато уваги приділяється соціальному статусу та гендерним ролям, які можуть бути адаптовані для сучасного читача: *«A lady's imagination is very rapid; it jumps from admiration to love, from love to matrimony in a moment.»*, що в перекладі *«Уява дами дуже жвава: від захоплення до любові, від любові до шлюбу – один крок»*.

Отже, культурний контекст є також важливим елементом у відтворенні стилю, адже він впливає на вибір лексики, синтаксичних конструкцій, ритму та мелодики тексту. Успішний переклад не просто передає зміст, а й адаптує стилістичні особливості оригіналу до цільової аудиторії, забезпечуючи гармонійне поєднання культурних традицій.

У другому розділі проаналізовано особливості відтворення індивідуального стилю автора в процесі художнього перекладу. Основну увагу приділено тому, як лексичні, синтаксичні, стилістичні й ритмомелодійні особливості оригінального тексту можуть бути передані іншою мовою. Дослідження показало, що ефективний переклад передбачає глибоке розуміння

не лише мови оригіналу, а й культурного контексту, який формує стилістичну специфіку твору.

Важливим аспектом є лексичний вибір, який відображає індивідуальність автора. Використання метафор, символів та ідіоматичних зворотів часто створює труднощі для перекладача. Наприклад, у перекладах таких творів, як «Великий Гетсбі» чи «Улісс», складність полягає в пошуку еквівалентів, що зберігають багатозначність і емоційне забарвлення оригіналу.

Синтаксичні особливості тексту, зокрема довжина речень, їх складність і порядок слів, теж відіграють важливу роль у передачі стилю. Наприклад, у перекладі творів Дж. Джойса необхідно враховувати його експериментальну структуру тексту, яка впливає на сприйняття читачем і відображає авторський задум.

Ритмомелодійні засоби, такі як алітерація, рима чи повтори, також потребують ретельного підходу, адже вони сприяють створенню атмосфери твору. У перекладі «Гаррі Поттера» важливо було зберегти звучання імен, римованих висловів і гри слів, які додають тексту колориту.

Дослідження показало, що адаптація культурних реалій і специфічних деталей тексту до іншомовного середовища є необхідним складником збереження стилістичної цілісності. Наприклад, у перекладі *«Коханця леді Чаттерлей»* враховано емоційний контекст і соціокультурні відмінності між англійським і українським суспільством, що дозволило зробити текст доступним для українського читача, не втрачаючи його художньої глибини.

Отже, специфіка передачі індивідуального стилю у художньому перекладі полягає у збереженні гармонійного балансу між точністю перекладу і його творчою адаптацією. Цей баланс залежить від майстерності перекладача, його здатності враховувати як мовні, так і культурні аспекти тексту, забезпечуючи при цьому естетичну цілісність твору

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ПЕРЕКЛАДАЧА В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

3.1. Аналіз збереження стилістичних особливостей у перекладах вибраних творів

Передача стилістичних особливостей літературного твору є одним із головних завдань перекладача. Стиль – це не лише мова тексту, а й ритм, структура речень, вибір лексики, використання художніх засобів, таких як метафори, символи, алюзії. Успішне відтворення цих елементів дозволяє зберегти авторський задум і забезпечити естетичну цінність перекладу. Розглянемо це на прикладах перекладів «Великого Гетсбі», «Гаррі Поттера», «Улісса» та «Коханця леді Чаттерлей».

1. «Великий Гетсбі» Френсіса Скотта Фіцджеральда (переклад Віктора Шовкуна):

Оригінал: Фіцджеральд відомий своєю витонченою мовою та глибоким символізмом. Наприклад, образ «*sharp fir trees*» символізує соціальну нерівність, стійкість старих цінностей і неможливість для нових багатіїв, таких як Гетсбі.

Переклад: В. Шовкун майстерно передав цей символ як «*гострі ялини*», підкреслюючи контраст між соціальними верствами і зберігаючи символічність. Також передано ритм розповіді, де короткі, влучні речення підкреслюють драматичний тон.

2. «Гаррі Поттер» Джоан Роулінг (переклад Віктора Морозова):

Оригінал: Стиль Роулінг відзначається багатю уявою, грою слів і гумором. Наприклад, імена персонажів та заклинань, як «*Severus Snape*» або «*Wingardium Leviosa*», часто мають прихований зміст.

Переклад: Морозов зберіг стилістичну багатогранність, адаптувавши деякі елементи для українського читача. Наприклад, «*Diagon Alley*» перекладено як

«Діагон-алея» (від *diagonally* – діагонально), що зберігає гру слів і стає *Косим провулком*. Заклинання залишено в оригіналі, щоб передати їхню магичну сутність.

3. «Улісс» Джеймса Джойса (переклад Олександра Тереха та Олега Микитенка)

Оригінал: Джойс застосовує складні стилістичні прийоми, зокрема потік свідомості, ірландські діалекти та багатошарові алюзії.

Переклад: Терех і Микитенко зберегли експериментальність стилю Джойса. Потік свідомості передано складними синтаксичними конструкціями українською, а діалекти й реалії залишено без спрощення, додаючи коментарі для українського читача.

4. «Коханець леді Чаттерлей» Девіда Герберта Лоуренса (переклад Тараса Бойка)

Оригінал: Стиль Лоуренса чуттєвий і наповнений соціальними контрастами. Мова персонажів відображає їхній клас і походження.

Переклад: Бойко передав соціальні відмінності через використання діалектизмів і розмовної лексики, відповідно до української традиції. Наприклад, мова Меллорса звучить наближено до сільського діалекту, що зберігає його характер.

Отже, у перекладах вибраних творів стилістичні особливості оригіналів здебільшого збережено завдяки точному відтворенню ритму, лексики, образності та культурного контексту. Використання приміток, адаптації або відтворення стилістичних елементів дозволяє максимально наблизити переклад до оригіналу, зберігаючи художню цілісність творів.

Завдяки майстерності перекладачів, ці твори набувають нового життя українською мовою, не втрачаючи своєї унікальності.

3.2. Роль перекладача у збереженні художньої цілісності тексту

Переклад літературного твору – це не лише механічне перенесення змісту з однієї мови на іншу, а й тонкий творчий процес, що вимагає глибокого розуміння авторського задуму, стилю та культурного контексту. Перекладач виступає посередником між двома так би мовити світами – мовним і культурним, – від якого залежить, чи збережеться художня цілісність тексту, його емоційне, естетичне та стилістичне наповнення.

Художня цілісність тексту є складною багатошаровою категорією, що охоплює зміст, стиль, ритмомелодику, образність, а також культурні реалії. Зберегти ці елементи у перекладі інколи вкрай важко, адже кожна мова має свої особливості, а культурні контексти можуть значно відрізнятися. Наприклад, у перекладі класичних та сучасних творів часто виникають труднощі з передачею діалектів, реалій, алюзій чи навіть окремих лексичних одиниць, що є ключовими для розуміння оригіналу.

Роль перекладача у цьому процесі важко переоцінити, оскільки саме він вирішує, як адаптувати текст, щоб він залишився зрозумілим для нової аудиторії, не втративши при цьому своїх стилістичних та художніх особливостей. Аналіз таких творів, як *«Великий Гетсбі»* Френсіса Скотта Фіцджеральда, *«Гаррі Поттер»* Джоан Роулінг, *«Улісс»* Джеймса Джойса та *«Коханець леді Чаттерлей»* Девіда Герберта Лоуренса, демонструє, як перекладачі майстерно зберігають ритмомелодику, культурний контекст і емоційний заряд тексту.

Отже, питання збереження художньої цілісності тексту у перекладі є актуальним для сучасної теорії і практики перекладу, адже воно розкриває глибину творчої відповідальності перекладача та його здатність об'єднувати культурні світи.

Роль перекладача є інколи вирішальною у забезпеченні художньої цілісності тексту, адже саме він стає своєрідним «співтворцем» твору, трансформуючи його в інший мовно-культурний простір. Збереження цілісності

тексту включає передачу не лише змісту, а й стилю, настрою, ритму, образності, а також культурних особливостей оригіналу.

Виділимо такі аспекти ролі перекладача:

1. Збереження авторського стилю: перекладач має передати індивідуальний стиль автора, зокрема його мовні засоби, ритмомелодійність і фразеологію. Наприклад, у перекладах творів Ернеста Хемінгуея (у перекладі Володимира Митрофанова) збережено його характерну «телеграфну» манеру письма з короткими, емоційно насиченими реченнями.

2. Передача культурного контексту: художня цілісність неможлива без адекватного відображення культурних реалій, алюзій і символіки. Наприклад, у перекладі роману «Гобіт» Дж. Р. Р. Толкіна українською (переклад Олександра Мокровольського) збережено середньовічний колорит завдяки адаптації топонімів і власних назв відповідно до норм української мови, без втрати фантазійного характеру тексту.

3. Збереження емоційного складника: фахівець мусить передати ті ж емоції, які викликає оригінал. У перекладі поезії, наприклад, часто важливішою є емоційна точність, ніж буквальна. У перекладах сонетів Вільяма Шекспіра Дмитро Павличко зберіг драматичність та естетичну гармонію оригіналу.

4. Адаптація мови персонажів: у художніх творах важливо передати особливості мовлення героїв: діалекти, соціальні та регіональні особливості. Наприклад, у перекладі «Коханець леді Чаттерлей» Девіда Герберта Лоуренса (у перекладі Тараса Бойка) використання діалектизмів допомагає передати класові відмінності між персонажами.

5. Творче вирішення лексичних і стилістичних труднощів: часто під час перекладу перекладач мусить творчо адаптувати оригінал. Наприклад, у перекладах Лесі Українки творів Гейне збережено ритмічну структуру та багатство метафорики, притаманної оригіналу, навіть за відсутності прямих відповідників в українській мові.

Труднощі, на які може натрапити перекладач під час роботи з твором, - це розбіжності між мовними системами, наприклад, синтаксичні особливості чи відсутність прямих лексичних еквівалентів. Також потрібно добре бути обізнаним щодо культурних відмінностей, які можуть змінювати сприйняття твору.

Роль перекладача у збереженні художньої цілісності тексту виходить далеко за межі простого перенесення змісту з однієї мови на іншу. Це тонкий баланс між точністю і творчістю, що дозволяє оригіналу «зазвучати» в новій мовній і культурній реальності, зберігаючи його автентичність та естетичну вартість.

Наведемо приклади:

Перекладачі, працюючи над такими творами, як «Великий Гетсбі» Френсіса Скотта Фіцджеральда, «Гаррі Поттер» Джоан Роулінг, «Улісс» Джеймса Джойса та «Коханець леді Чаттерлей» Девіда Герберта Лоуренса, демонструють свою ключову роль у забезпеченні художньої цілісності тексту. Кожен із цих перекладів вимагає майстерного збереження авторського стилю, культурного контексту, а також емоційної та художньої атмосфери.

1. «Великий Гетсбі» (переклад Ростислава Доценка)

Перекладач майстерно зберігає лаконічний і водночас метафоричний стиль Фіцджеральда. Наприклад, опис «*green light at the end of Daisy's dock*» передано як «зелений вогник на кінці пристані Дейзі», зберігаючи символізм надії та недосяжності. Завдяки точному відтворенню деталей епохи джазу, таких як «bootlegger» і «gin rickey», український переклад зберігає атмосферу 1920-х років у США.

2. «Гаррі Поттер» (переклад Віктора Морозова)

В. Морозов зберігає баланс між британською специфікою та адаптацією для українського читача. Наприклад, назва заклинання «*Wingardium Leviosa*» залишена в оригінальній формі, щоб передати латинське звучання магичної термінології. Водночас гумор і культурні алюзії адаптовані. Наприклад,

«*bogeyman*» перекладено як «*Бабай*», що відповідає українській традиції дитячих страхів.

3. «Улісс» (переклад Олександра Тереха та Олега Микитенка)

Перекладачі зберегли складну багат шаровість тексту Джойса. Ірландські реалії, наприклад, «*Boland's bakery*», залишені без змін, із примітками, що роз'яснюють їхній культурний контекст. Складна ритмічна структура речень передана через відповідну адаптацію синтаксису українською, зберігаючи мелодику й інтенсивність оригіналу.

4. «Коханець леді Чаттерлей» (переклад Тараса Бойка)

У цьому творі важливо було передати еротичну чуттєвість і класові конфлікти. Наприклад, мова лісника Меллорса, наповнена місцевими діалектизмами, в українському перекладі передана через відповідні українські діалектизми й розмовні форми. Це дозволяє зберегти соціальні відтінки мови, які відображають класову різницю між персонажами.

Узагальнимо ці аспекти

Збереження авторського стилю: у кожному із зазначених перекладів фахівці досягають стилістичної точності, що відповідає манері оригінальних авторів.

Передача культурного контексту: реалії, що відображають культурне середовище, інтегруються в український текст через адаптацію або використовуються примітки.

Емоційна насиченість: емоційні акценти, властиві оригіналу, точно відтворюються, зокрема ностальгійна атмосфера у «Великому Гетсбі» чи драматизм у «Коханці леді Чаттерлей».

Отже, перекладач зобов'язаний враховувати стилістичні, ритмомелодійні, культурні та емоційні аспекти оригіналу, аби відтворити його художню цінність. Успішний переклад не лише переносить текст в інший мовний простір, але й зберігає його атмосферу, ритм, образність і настрій.

Передача культурних реалій та алюзій потребує творчого підходу, що дозволяє адаптувати оригінальний текст до специфіки нової аудиторії без втрати змісту.

Загалом, художня цілісність тексту залежить від балансу між точністю перекладу й адаптацією до нових мовних та культурних реалій. Це вимагає від перекладача не лише фахових знань, але й творчого мислення, здатного «оживити» текст у новому середовищі.

3.3. Прагматичні аспекти передачі індивідуального стилю перекладача

Передача індивідуального стилю автора під час перекладу є складним і багатогранним процесом, який вимагає не лише технічної майстерності, але й урахування прагматичних аспектів, що визначають успішність комунікації між авторами і читачами різних культур. Прагматичні аспекти включають такі фактори, як комунікативні цілі перекладу, адекватність тексту для цільової аудиторії, а також збереження емоційного забарвлення, ритму та культурних реалій оригіналу.

Зберігаючи авторський стиль у перекладі, фахівець стикається з необхідністю адаптації мови до нових умов сприйняття, враховуючи як лексичні, так і культурні особливості. Важливо, щоб переклад був не тільки точним, але й зрозумілим для іншомовних читачів, що вимагає вміння вибирати найбільш адекватні лексичні та граматичні конструкції. Перекладач, працюючи з літературними творами, має знайти баланс між збереженням стилістичних особливостей оригіналу та забезпеченням ефективного сприйняття тексту цільовою аудиторією. У цьому контексті прагматичні аспекти є ключовими для створення не лише технічно правильного, але й культурно релевантного перекладу, який буде сприйнятий та зрозумілий у новому мовному середовищі.

Розглянемо ці аспекти

Комунікативний аспект

Одним із важливих прагматичних аспектів є збереження комунікативної функції тексту. Перекладач має забезпечити, щоб текст був не тільки точним, але й чітким для іншомовного читача. Це означає, що вибір лексики, стилістичних засобів і навіть ритму має відповідати не тільки оригіналу, але й вимогам цільової культури та мови. Наприклад, у перекладі жартів чи іронії, перекладач може адаптувати ці елементи відповідно до особливостей гумору цільової мови. Наприклад, у перекладі гумористичного твору може бути необхідним збереження специфічної гри слів. Якщо в оригіналі це слово-гра є частиною національного гумору, перекладач може замінити гру слів на аналогічну, яка буде зрозуміла для іншомовного читача.

Культурна адаптація

Культурні реалії, соціальні та історичні контексти мають значний вплив на передачу індивідуального стилю. Часто перекладач змінює або адаптує культурні посилання, щоб зробити їх зрозумілими для цільової аудиторії. Це стосується як побутових реалій, так і соціальних інститутів або традицій, що можуть бути незнайомими іншомовному читачеві. Наприклад, у перекладі «*Gappi Поттера*» згадки про британські традиції, такі як *afternoon tea*, можуть бути адаптовані або пояснені, оскільки ці культурні елементи можуть бути не знайомими українському читачеві.

Передача емоційного забарвлення та ритму

Індивідуальний стиль перекладача включає також емоційне забарвлення тексту. Це особливо важливо в художньому перекладі, де відтворення емоційної інтенції оригіналу є важливим аспектом. Перекладач має взяти до уваги, яким чином передати емоційний відтінок мовлення персонажів, унікальність їхнього стилю та інтонації. Наприклад, труднощі можуть виникнути з передачею ритму та інтонації у поетичних творах. Наприклад, у поемах чи віршах перекладач

може змінювати довжину рядків або віршову структуру, щоб зберегти емоційний вплив, навіть якщо це вимагає відступу від точного відтворення оригіналу.

Текстова адекватність і зрозумілість

Зберігання стилістичних особливостей перекладача повинно бути спрямоване на забезпечення текстової адекватності та зрозумілості. Іноді перекладач може використовувати не зовсім точні відповідники, але такі, які краще передають загальний сенс та атмосферу оригіналу в контексті цільової мови. Наприклад, у перекладі «Улісса» Джойса передача складних лексичних конструкцій або філософських ідей може вимагати творчого підходу, щоб зберегти глибину тексту, не перевантажуючи читача складними або незрозумілими виразами.

Баланс між точністю і креативністю

Важливим прагматичним аспектом є баланс між точністю перекладу та креативністю перекладача. Деякі частини тексту потребують адаптації або навіть додавання елементів для збереження стилістичних характеристик, не порушуючи змісту. Це стосується особливо тих випадків, коли переклад може призвести до втрати смислових чи емоційних нюансів. Наприклад, у перекладі тексту, який містить культурно специфічні жарти або сленг, перекладач може зберігати емоційний підтекст, вибираючи слова, що будуть близькими для цільової аудиторії, а не буквально передавати кожен термін.

Отже, прагматичні аспекти передачі індивідуального стилю перекладача є важливою складовою частиною процесу перекладу, що дозволяє забезпечити точність, доступність і художню цілісність тексту. Перекладач, працюючи з літературними творами, має зважати не тільки на лексичні та граматичні засоби, але й культурні, емоційні та комунікативні вимоги іншої аудиторії. Це дає змогу зробити переклад не просто технічно точним, а й художньо ефективним для іншомовного читача.

3.4. Поради і практичні рекомендації перекладачам, які працюють із художнім текстом

Переклад художніх текстів – це надзвичайно відповідальний і водночас творчий процес, що вимагає від перекладача не лише високого рівня володіння мовою оригіналу і мовою перекладу, а й глибокого розуміння стилістики, жанрових особливостей, культурного контексту та авторської індивідуальності твору. Художній текст є унікальним за своєю природою, адже він покликаний не просто передавати інформацію, а створювати емоційний зв'язок із читачем, розкривати внутрішній світ персонажів і відобразити багатогранність культурного середовища.

Успішний переклад художнього твору потребує від перекладача вміння балансувати між збереженням авторського стилю і пристосуванням тексту до особливостей нової аудиторії.

Переклад художніх текстів є не тільки технічним завданням, а й актом творчості, де перекладач виступає як міст між культурами та мовами. Пропонуємо кілька важливих *порад* для тих, хто займається перекладом художньої літератури:

1. Глибоке розуміння оригіналу

Перекладач має не лише знати мінімум дві мови, але й добре розуміти зміст твору, авторські ідеї та стилістичні особливості тексту. Перед тим, як розпочати переклад, важливо повністю зануритися в атмосферу твору, зрозуміти його емоційний настрій, символіку та культурні контексти.

2. Врахування культурних відмінностей

Кожна мова і культура має свої унікальні елементи, що не завжди мають пряму відповідність у іншій мові. При перекладі важливо враховувати ці культурні особливості та адаптувати текст таким чином, щоб він був зрозумілий та природний для читача цільової мови. Це може включати зміну або пояснення культурних реалій, посилань на локальні традиції чи соціальні норми.

3. Збереження авторського стилю

Перекладач повинен уважно передавати стиль автора, не знижуючи його емоційну виразність і ритмічну структуру. Важливо зберігати тон, темп та інтонацію тексту, навіть якщо це вимагає певної адаптації мовних засобів. Наприклад, якщо автор використовує специфічні лексичні конструкції чи діалекти, це має бути передано в перекладі, щоб зберегти атмосферу оригіналу.

4. Вибір правильних еквівалентів

Перекладач має обирати лексичні еквіваленти, що точно передають зміст оригіналу, зважаючи не лише на граматичні, але й стилістичні, емоційні та прагматичні відтінки. Для цього може бути корисним використання контексту, щоб вибрати найбільш адекватний варіант перекладу, який відповідає культурним реаліям цільової мови.

5. Збереження ритму та емоційного забарвлення

Особливо важливою є передача емоційного настрою та ритму оригіналу. Художній переклад часто вимагає творчих рішень для того, щоб зберегти емоційний ефект тексту. Це включає як передачу гумору, так і більш серйозних емоційних станів, таких як тривога, радість або гнів. Тому перекладач має брати до уваги інтонацію, темп та співвідношення між лексичними елементами.

6. Уникайте дослівного перекладу

Дослівний переклад може призвести до втрати не тільки змісту, але й емоційної виразності. Особливо це стосується культурних виразів, фразеологізмів, сленгу чи гумору, що мають специфічне значення в оригінальній мові. Перекладач має обирати таку стратегію, яка не просто передає зміст, але й зберігає стиль, атмосферу та емоційний заряд тексту.

7. Творчий підхід до перекладу

Переклад художнього твору часто потребує креативного підходу до відтворення різноманітних елементів тексту. Перекладач може вдаватися до неординарних рішень для того, щоб передати ті ж емоційні та стилістичні відтінки, що містяться в оригіналі. Важливо не боятися творчо підходити до

вирішення проблем перекладу, особливо коли це стосується гри слів або рідковживаних виразів.

8. Консультації з автором або редактором

Іноді можуть виникати труднощі з інтерпретацією певних фрагментів тексту або лексичних конструкцій. У таких випадках дуже корисно звертатися за консультацією до автора оригіналу чи редактора, який має досвід роботи з текстом. Це дозволить уникнути непорозумінь і зробити переклад більш точним.

9. Постійне вдосконалення та розвиток мовних навичок

Перекладач повинен постійно працювати над своїми мовними навичками, оскільки мови постійно розвиваються, і важливо стежити за новими тенденціями, сленгом та іншими змінами в мовній системі. Це допоможе краще передавати стилістичні та емоційні особливості тексту.

10. Післяредагування і співпраця з редактором

Завершальний етап перекладу також є важливим, оскільки він дозволяє уточнити всі можливі неточності та покращити читабельність тексту. Співпраця з досвідченим редактором дозволяє відшліфувати текст, зробити його плавним і природним для цільової аудиторії, зберігаючи при цьому всі важливі аспекти оригіналу.

Отже, переклад художніх текстів – це не просто трансформація одного мовного коду в інший. Це процес, який вимагає від перекладача творчості, уважності до деталей, культурної чутливості та глибокого розуміння оригіналу. Дотримуючись цих порад, перекладачі можуть зберегти художню цілісність твору та донести його красу і глибину до іншомовного читача.

Практичні рекомендації перекладачам, які працюють із художнім текстом

Переклад художніх творів є складним і творчим процесом, що вимагає від перекладача не лише глибоких знань мов, а й здатності передавати атмосферу, стиль та емоційну глибину оригіналу. Практичні рекомендації, представлені в цьому розділі, мають на меті допомогти перекладачам ефективно долати

труднощі, які виникають під час передачі індивідуального стилю автора та збереження художньої цілісності тексту під час перекладу.

Рекомендації охоплюють основні аспекти, які варто враховувати під час перекладу художніх текстів: від глибокого розуміння оригіналу і вибору відповідних лексичних засобів до збереження емоційного забарвлення та стилістичних особливостей. Також важливо пам'ятати про культурні відмінності між мовами, що може вимагати адаптації контексту або навіть змін у тексті для досягнення найбільш точного і природного перекладу.

Дотримуючись цих рекомендацій, перекладачі можуть не лише зберегти авторський стиль, але й створити переклад, який буде органічно сприйнятий новою аудиторією, зберігаючи при цьому літературну цілісність оригіналу.

1. Вивчення контексту оригіналу

Перш ніж починати перекладати твір важливо повністю зрозуміти контекст твору: його жанр, історичні, соціальні та культурні аспекти. З'ясуйте, яка атмосфера панує в тексті, як автор використовує мовні засоби для передачі настрою, і як ці елементи впливають на загальний стиль. Це дозволить краще передати емоції, що містяться в тексті.

2. Вибір правильних еквівалентів

Перекладач має знайти відповідні лексичні еквіваленти, які передають зміст і стиль оригіналу. Особливо важливо враховувати культурні, соціальні та емоційні контексти, щоб уникнути втрати значення. Іноді необхідно змінити структуру речення чи навіть замінити окремі слова, щоб зберегти виразність.

3. Збереження авторського стилю

Перекладач повинен передати не лише буквальний зміст, але й особливості стилю автора – ритм, тон, використання метафор, іронії, гумору. Це вимагає уважного підходу до кожного елемента, щоб зберегти атмосферу і характер оригіналу.

4. Урахування прагматичних аспектів перекладу

Переклад не має бути лише точним, але й зрозумілим для цільового читача. Прагматичні аспекти перекладу включають адаптацію культурних та соціальних реалій, які можуть бути незнайомими для іншомовної аудиторії. Наприклад, треба замінити культурно специфічні поняття або пояснювати їх у примітках.

5. *Акцент на збереженні емоційного забарвлення*

Важливо зберегти емоційний тон тексту – чи це радість, смуток, іронія чи сарказм. Для цього перекладач може використовувати синоніми, лексичні звороти або стильові засоби, які відповідатимуть інтонації оригіналу і будуть зрозумілими для цільового читача.

6. *Використання творчого підходу при перекладі фразеологізмів і ідіом*

Фразеологізми, ідіоми та вирази, характерні для однієї мови, часто не мають прямого аналогу в іншій мові. Перекладач має знайти не дослівний, а стилістично адекватний еквівалент, який зберігає сенс і емоційне забарвлення фрази.

7. *Консультації з експертами або носіями мови*

При перекладі текстів, де трапляються специфічні терміни чи фрази, що потребують уточнення, корисно звертатися до носіїв мови або фахівців у певних сферах (наприклад, до культурологів чи істориків), щоб уникнути непорозумінь і забезпечити точність перекладу.

8. *Періодичне перечитування і редагування*

Після завершення перекладу важливо повернутися до тексту через певний час і перечитати його з новим поглядом. Це допомагає виявити стилістичні помилки, некоректні вирази або втрату емоційного забарвлення. Співпраця з редактором також є важливою для того, щоб виправити недоліки і забезпечити якісний фінальний варіант.

9. *Інтертекстуальність та взаємодія з іншими творами*

При перекладі художніх текстів необхідно враховувати зв'язок з іншими літературними творами, особливо якщо в оригіналі є культурні або літературні

алюзії. Перекладач має бути обізнаний в історії літератури та культурних реаліях, щоб точно відтворити ці посилання у перекладі.

10. Технічні аспекти перекладу

Важливо звертати увагу на граматичні та стилістичні норми мови перекладу. Наприклад, структура речення, його довжина та ритм можуть значно змінюватися при перекладі. Перекладач повинен знайти найбільш адекватний спосіб адаптації таких елементів, щоб зберегти не тільки зміст, а й звучання оригіналу.

11. Адаптація діалектів і мовленнєвих особливостей персонажів

Якщо в оригіналі використовуються діалекти або особливості мовлення персонажів (наприклад, різні соціальні чи етнічні групи), важливо адаптувати їх до мови перекладу. Це може бути досягнуто через використання відповідних мовних варіантів, жаргонів або стилістичних конструкцій, які б органічно вписувалися у текст перекладу.

12. Емоційна і психологічна точність

Перекладач повинен намагатися передати не лише зовнішні події, але й внутрішні переживання персонажів, психологічні стани, які можуть бути складними для перекладу. Це вимагає глибокого розуміння тонких нюансів мови та емоційної інтонації, щоб переклад залишався точним і проникливим.

Отже, переклад художнього тексту – це складний і багатогранний процес, що вимагає не тільки мовної майстерності, а й глибокого розуміння культури, соціальних контекстів і стилістичних особливостей оригіналу. Дотримуючись наведених рекомендацій, перекладачі зможуть створювати тексти, які не лише точно передають зміст, а й зберігають емоційний тон і художню цілісність оригіналу.

Ці поради та практичні рекомендації спрямовані на те, щоб допомогти перекладачам подолати типові труднощі, з якими вони стикаються, зберігаючи художню цілісність, стилістичну унікальність і емоційну виразність перекладу.

Вони охоплюють основні аспекти роботи над художніми текстами: від аналізу оригіналу до технічних та творчих рішень у процесі перекладу.

Отже, третій розділ дослідження був присвячений практичному аналізу індивідуального стилю перекладача на прикладах художніх творів. Вивчення конкретних перекладів дало змогу простежити, як творчі рішення перекладачів впливають на передачу стилістичних особливостей оригіналу, а також визначити основні труднощі, з якими вони стикаються.

Проаналізовано переклади таких творів, як *«Великий Гетсбі»* Ф. С. Фіцджеральда, *«Гаррі Поттер»* Дж. К. Роулінг, *«Улісс»* Джеймса Джойса та *«Коханець леді Чаттерлей»* Д. Г. Лоуренса. Під час аналізу виявлено, що перекладачі, працюючи з різними стилістичними засобами оригінального тексту, використовують різноманітні стратегії для їх відтворення:

Лексичні рішення. У перекладі твору *«Великий Гетсбі»* збережено символічне значення образів (наприклад, «зелений вогник»), які є ключовими для розуміння тематики і стилю.

Синтаксичні особливості. У перекладі *«Улісса»* Джойса враховано складну структуру тексту, яка передає внутрішній потік свідомості персонажів, що вимагає від перекладача майстерності у створенні органічного і зрозумілого тексту для українського читача.

Ритмомелодійні засоби. У *«Гаррі Поттері»* передано ігрову природу мови, зокрема каламбури, рими й алітерації, що сприяє збереженню атмосфери оригіналу.

Важливим аспектом є адаптація культурних реалій, яка дозволяє забезпечити зрозумілість і прийнятність тексту для аудиторії. Наприклад, у *«Коханці леді Чаттерлей»* особливості соціального контексту передано через вдалий добір лексики і стилістичних прийомів, які враховують українські культурні реалії.

Значну роль у формуванні індивідуального стилю перекладача відіграють його власні мовні вподобання, культурна обізнаність і творче бачення. Ці чинники допомагають зберігати баланс між точністю та інтерпретацією, що є необхідним для відтворення художньої цілісності твору.

Отже, практичний аналіз перекладів підтверджує, що індивідуальний стиль перекладача є не лише засобом передачі стилістики оригіналу, але й важливим інструментом адаптації тексту до іншомовного середовища. Від його майстерності залежить, наскільки повноцінно буде збережено художню цінність і емоційний вплив перекладеного твору.

ВИСНОВКИ

У межах проведеного дослідження було розглянуто теоретичні й практичні аспекти відтворення індивідуального стилю автора в художньому перекладі. Основні результати роботи дозволяють зробити такі висновки:

Індивідуальний стиль автора як унікальний феномен. Індивідуальний стиль є відображенням авторської світоглядної позиції, естетичних і мовних вподобань. Він виявляється у виборі лексики, синтаксичних конструкцій, стилістичних прийомів і ритмомелодійних засобів, які спільно створюють цілісну художню картину.

Роль перекладача у збереженні стилю. Перекладач виступає не лише як посередник між двома мовами, але й як творець, завдання якого – максимально точно передати зміст, стилістичну унікальність та емоційну глибину оригінального тексту. Успішне відтворення індивідуального стилю автора залежить від здатності перекладача інтерпретувати та адаптувати текст до іншомовного середовища без втрати художньої цілісності.

Виклики у перекладі художніх текстів. Основними проблемами є передача культурно маркованих реалій, стилістичних прийомів (метафор, символів, ідіом), а також збереження синтаксичних і ритмомелодійних особливостей оригіналу. Такі виклики потребують творчого підходу до вирішення, що враховує як літературну, так і культурну специфіку аудиторії.

Стратегії перекладу. У роботі виокремлено ефективні стратегії збереження стилю, такі як функціональна адаптація, транспозиція, калькування, використання стилістичних еквівалентів та контекстуальної заміни. Застосування цих методів дає змогу зберегти баланс між точністю перекладу й адаптацією тексту до культурних реалій мови перекладу.

Практичний аналіз перекладів. Дослідження перекладів творів, таких як «Великий Гетсбі», «Гаррі Поттер», «Улісс» та «Коханець леді Чаттерлей», засвідчило, що індивідуальний стиль автора успішно передається за умови

глибокого розуміння оригінального тексту та творчого підходу перекладача. Важливим є також врахування мовних та культурних відмінностей, що впливають на сприйняття тексту.

Значення індивідуального стилю перекладача. Індивідуальний стиль перекладача також є важливим чинником, що впливає на якість перекладу. Він проявляється у виборі мовних засобів, підході до адаптації тексту і здатності досягти гармонії між оригіналом та перекладом.

Отже, збереження індивідуального стилю автора в художньому перекладі є складним і багатограним процесом, що потребує від перекладача не лише професійної майстерності, а й глибокої культурної обізнаності, лінгвістичної чутливості та творчого бачення. Результати роботи можуть слугувати теоретичним і практичним підґрунтям для подальших досліджень у галузі художнього перекладу та стилістики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альошина М. Критерії та принципи визначення адекватності відтворення ідіостилю автора в перекладі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 2018. №37. С. 54–57.
2. Андрієнко Т. П. Стратегії і тактики перекладу: когнітивно-дискурсивний аспект (на матеріалі художнього перекладу з англійської мови на українську). Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 339 с.
3. Білецький Л. Т. Стилїстика і культура мови. Київ: Наукова думка, 1963.
4. Бриська О. Переклад як вияв неокласичного напрямку в українській культурі. *Іноземна філологія: укр. наук. зб.* Львів, 2015. Вип. 128. С. 163–170.
5. Бублейник Л. В. Проблематика художнього перекладу: семантико-стилістичні аспекти [Текст] : навч. посіб. Луцьк: Видавництво ВІЕМ, 2011. 164 с.
6. Верба Л. Порівняльна лексикологія англійської і української мов. Вінниця : Нова Книга, 2008. 248 с.
7. Волченко О. Використання синтаксичних трансформацій для досягнення еквівалентності перекладу. Молодий вчений, 2017. №4. С. 89–92.
8. Волченко О., Нікішина В. Граматичні трансформації в англо-українському художньому перекладі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна», 2015. №54. С. 252–254.
9. Гончаренко Н., Гнатенко О. Жанрово-стилістичні особливості перекладу художніх текстів (на матеріалі роману Ч. Діккенса «Домбі й син»). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія, 2019. №43. С. 34–36.
10. Демецька В. В. Теорія адаптації: крос-культурні та перекладознавчі проблеми. Херсон : МПП «Норд», 2006. 378 с.

11. Довгань О.В. Майстерність перекладу в контексті відповідності тексту-першоджерелу // Науковий часопис НПУ ім.М.П.Драгоманова Серія 08. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство). Вип.3. 2009. С.160–167. Режим доступу: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/2311>.
12. Живіцька І. Граматичні перетворення при перекладі прикметників (на матеріалі англійської та української мов). *Вісник КНЛУ*. Серія Філологічна. Т.18, 2015. №2. С. 50–55.
13. Жижома О. Індивідуально-авторська метафора та особливості її перекладу. Актуальні питання гуманітарних наук. Т. 1, 2019. №26. С. 88–93.
14. Журавель Т., Хайдарі Н. Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. Т.2, 2015. №19. С. 148–150.
15. Засекін С. Психолінгвістичні універсалії перекладу художнього тексту: монографія. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 272 с.
16. Засекін С. Універсальні стратегії перекладу художнього тексту: досвід емпіричного психолінгвістичного дослідження. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*, 2011. №4 ч.2. С. 254–260.
17. Зимомря М. І. Основи теорії та практики перекладу. Ужгород, 1985
18. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів : Вид.-во при Львів. ун-ті, 1989. 216 с
19. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія: на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою : монографія. Львів : Вид-во ЛНУ імені Івана Франка, 1989. 216 с.
20. Іваницька М. Л. Особистість перекладача в українсько-німецьких літературних взаєминах Чернівці : Книги XXI, 2015. 604 с.
21. Клочек Г. Поетика художнього тексту. Київ: Академія, 2002.
22. Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного

українського поетичного перекладу. Київ : Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2004. 522 с.

23. Коптілов В. Теорія і практика перекладу : навчальний посібник. Київ : Юніверс, 2003. 280 с.

24. Коптілов В. В. Актуальні питання українського художнього перекладу. Київ : Вища школа, 1971. 131 с.

25. Кочур Г. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Упоряд. А. Кочур та М. Кочур. Київ : Смолоскип, 2008. Т. 1. 612 с.

26. Кузенко Г. Теоретичні засади української школи художнього перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 015. №18. С. 135–137

27. Лащик Н., Кучера А. Переклад художнього тексту та інтерпретація (літературознавчий аспект). *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2019. №3. С. 198–204.

28. Линтвар О. Індивідуальний авторський стиль (ідіостиль), ідіолект автора художнього твору. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна, 2014. №44. С. 160-162.

29. Литвин І. Перекладознавство. Науковий посібник. Черкаси : Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. 288 с.

30. Наливайко-Денисова В. Стилїстика і переклад. Київ: ВЦ «Академія», 2010.

31. Некряч Т.Є., Чала Ю.П. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів. Для студентів перекладознавчих факультетів вищих навчальних закладів. Навчальний посібник. Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. 200 с.

32. Ніколаєва Т. Особливості художнього перекладу з української на англійську мову. *Проблеми гуманітарних наук. Серія: Філологія*, 2018. №42. С. 119–127.

33. Ніколаєва Т. Перекладацькі стратегії в англо-українському просторі. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Т. 29 (68), 2018. №1. С. 110–115.
34. Павленко О. Г. Художній переклад як носій культурної пам'яті// Питання літературознавства / Pytannia literaturoznavstva / Problems of Literary Criticism /№ 97/ /2018/ Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/326441971.pdf>
35. Потебня О. Естетика і поетика слова : збірник. Київ: Мистецтво, 1985. 301 с.
36. Савчук Г.В., Дашкова К.В. Особливості перекладу художньої літератури // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, Серія Філологія, 2018, №35. Том 2. С. 79–81. Режим доступу: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v35/part_2/22.pdf
37. Селіванова О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. Нова філологія. 2012. №50. С. 201–208.
38. Суровцева І. Стилiстичні аспекти художнього перекладу: проблеми відтворення ритміки та інтонації. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Серія "Іноземна філологія". 2015. № 34. С. 122–129.
39. Ткаченко О. Постредактор машинного перекладу – нова професія перекладача. Збірник наукових праць. Випуск 1(8). Київ Київський університет, 2022. С. 118–129.
40. Ткачик О., Ляпіна О. Прагматико-стилістичні особливості перекладу англomовних фразеологізмів українською мовою в художніх творах. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету, 2014. № III. С. 186–193.
41. Ткачук Т. Перекладацькі адаптивні стратегії у сучасній транслятології як механізм адекватної передачі комунікативно-прагматичного значення. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. Т. 2, 2016. №24. С. 135–137.

42. Чередниченко О. І. Багатомовність і концептуальна картина світу. *Українознавство*. 2002. Ч, 2002, С. 3–67.
43. Чередниченко О. І. Міжкультурні аспекти перекладу. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2001. С. 485–489.
44. Чередниченко О. І. Переклад-культура-ідентичність. Vydavec' Zaslavs'kyj O. Ju., 2017.
45. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ: Либідь, 2007. 328 с.
46. Чередниченко О. І. Функції перекладу у сучасному світі. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2006, С. 162–165.
47. Шевкун А. Проблемні аспекти відтворення авторського ідіостилю під час перекладу (на матеріалі роману І. Мак'юена «Atonement» та його перекладів українською і російською мовами). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 2019. №41. С. 182–186.
48. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London: Routledge, 2018. 390 p.
49. Basnett S. Translation Studies. London : Routledge, 2014. 224 p.
50. Hermans T. *Translation in Systems: Descriptive and Systemic Approaches Explained*. London: Routledge, 1999. 214 p.
51. Munday J. *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. London : Routledge, 2016. pp. 189–215.
52. Nida Eu. A., Taber C. R. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: Brill Academic, 2003. 218 p.
53. Nida Eu. A. *Toward a Science of Translating: With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating*. Leiden: Brill, 1964. pp. 130–145.
54. Nida Eu. A. *Language structure and translation: essays by Eu. A. Nida*. Selected and introduced by Anwar S. Dil. Stanford, California. Stanford University Press, 1975. 284 p.

55. Popovic A. The Concept “Shift of Expression” in Translation Analysis. *The Nature of Translation*. Essays on the Theory and Practice of Literary Translation. Bratislava, 1970. P. 68–85.
56. Reiß Katharina. Translation Criticism – The Potentials and Limitations: Categories and Criteria for Translation Quality Assessment. Manchester: St. Jerome Publishing, 2000.
57. Reiß Katharina, Vermeer Hans J. Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie. Tübingen: Niemeyer, 1984. 253 p.
58. Toury G. Descriptive Translation Studies and Beyond. Amsterdam : John Benjamins, 1995. 312 pp.
59. Venuti L. M. The Scandals of Translation: Towards an Ethics of Difference. Routledge, 1998.
60. Venuti L. The Translator’s Invisibility. A History of Translation. L., N.Y. : Routledge, 2004. 353 p.
61. Vermeer Hans J. Skopos and Commission in Translational Action. In *The Translation Studies Reader*, ed. Lawrence Venuti, 221–232. London: Routledge, 2000.

ДОДАТКИ

*Додаток А***Публікації в наукових та науково-практичних джерелах**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**
Гуманітарно-педагогічний факультет

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»**
Навчально-науковий інститут філології і журналістики
Кафедра східної філології і перекладу

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет філології та соціальних комунікацій

**«МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА
КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ
ТА ПРАКТИКА»**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
У ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**21 БЕРЕЗНЯ 2024 Р.
М. ПОЛТАВА**

THE PECULIARITIES OF STUDYING THE INDIVIDUAL STYLE OF A WRITER

Загрива Ольга,
здобувач I курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)

Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

olha.zahryva@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Льюлька Вікторія,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

viktoriya.lyulka@pdau.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-4581-6583>

The unique fingerprint of a writer's craft, often referred to as their individual style, is a subject of perennial fascination and scholarly inquiry within the realm of literature. The nuances of this distinctive voice, manifested through linguistic choices, narrative structures, and thematic preoccupations, offer profound insights into the creative process and the complexities of human expression. Throughout history, writers across cultures and epochs have left indelible marks on the literary landscape through their singular approaches to storytelling and language. From the ornate prose of the Romantic poets to the minimalist precision of contemporary writers, each author crafts a unique literary identity that resonates with readers on profound levels. However, as Kykot V. pointed out, the nature and components of this individual style remain elusive, often defying categorization or reduction to formulaic conventions [2].

The concept of «individual style» has been the subject of research by scholars such as Z. Hladun, R. Hromiak, M. Kozhina, V. Kukharenko, O. Nikolenko, O. Perelomova, H. Ryzhkova, P. Spaks, L. Stavyt'ska, V. Vynohradov, L. Voloshchuk, V. Zhaivoronok.

The individual style of a writer encompasses a combination of distinctive elements that make their work recognizable and unique [1]. These elements can include:

1. **Linguistic choices.** This involves the author's vocabulary, sentence structure, rhythm, and use of literary devices such as metaphors, similes, and imagery. Writers often develop a specific linguistic fingerprint that sets their work apart from others.

2. **Narrative techniques.** Writers may employ particular narrative techniques such as point of view, narrative voice, pacing, and structure. These choices shape the reader's experience and contribute to the overall tone and atmosphere of the work.

3. **Themes and Motifs.** Certain themes and motifs may recur throughout an author's body of work, reflecting their interests, beliefs, and worldview. These recurring elements help to define the author's thematic concerns and artistic vision.

4. **Characterization and Dialogue.** The way in which an author creates and develops characters, as well as their use of dialogue, can contribute to their individual style. Characters may possess distinct personalities, speech patterns, and mannerisms that reflect the author's unique perspective on human behavior.

5. **Philosophical and Artistic Outlook.** A writer's individual style may also be influenced by their philosophical beliefs, artistic influences, and creative goals. This can manifest in the themes they explore, the tone of their writing, and their approach to storytelling.

6. **Innovation and Experimentation.** Some writers are known for their innovative and experimental approaches to literature, pushing the boundaries of form and genre. Their willingness to take risks and explore new artistic territory can become a defining aspect of their individual style.

Overall, the individual style of a writer is a complex and multifaceted phenomenon that emerges from a combination of personal voice, artistic choices, and creative vision. It is a manifestation of the writer's unique perspective on the world and their ability to craft language into meaningful and resonant works of literature.

The notion of individual style encompasses a myriad of elements, ranging from linguistic idiosyncrasies and narrative techniques to thematic preoccupations and philosophical underpinnings. Understanding and interpreting these facets require a nuanced approach that acknowledges the dynamic interplay between artistic intention, cultural context, and reader response [3].

One of the central challenges in studying individual style lies in reconciling the tension between the subjective nature of aesthetic appreciation and the objective rigor of scholarly inquiry. While the allure of personal interpretation imbues literary

analysis with a sense of intellectual freedom, it also necessitates a disciplined methodology that grounds our insights in empirical evidence and critical reasoning.

Moreover, the study of individual style transcends the boundaries of mere literary criticism, offering profound insights into the broader dynamics of cultural production and reception. By tracing the evolution of a writer's style over time, we can discern patterns of influence, innovation, and adaptation that reflect not only the author's artistic development but also the sociohistorical milieu in which they are situated.

References

1. Hladun Z., Kulchytskyi I. Basic approaches to the study of the individual style of the writer. *Young Scientist*. 2019. 11(75), November. P. 944–946. [in Ukrainian].
2. Kykot V., Opanasenko Yu. Author's individual writing style in literary translation. *Cherkasy University Bulletin: Philological Sciences*. 2018. No. 2. P. 22–34. [in Ukrainian].
3. Pakhomova O., Yashkina V. Agatha Christie's individual style: how true illusions are created. *Anglistics and Americanistics*. 2022. 1(19). P. 127–135.

СМИСЛОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТЕКСТУ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ

Каднай Ірина,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
iryna.kalashnyk@st.pdau.edu.ua
Науковий керівник – Дедушно Алла,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
dedukhno.alla@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9254-3381>

Переклад тексту іншою мовою – це складний та багатогранний процес, у якому перекладач зіштовхується з численними викликами та завданнями. Одним із найважливіших аспектів цього процесу є збереження смислової